

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,  
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ."

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ 12'

ΑΡΙΘ. 689 (ΦΥΛ. 25)

Σάββατο, 20 Ιουνίου 1920



ΑΠΟ ΤΟ ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ! ★

### ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΤΟΥ ΠΑΛΛΕΣΒΙΑΚΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Ο Παλλεσβιακός Δημοδιδασκαλικός Σύνδεσμος, στη γενική συνεδρία των μελών του τῆς 31ης τοῦ Μάη, κοντά στ' άλλα ζητήματα, ἀσχολήθηκε καὶ μετ' ἄλλο ζήτημα τῆς γλωσσικῆς μεταρρύθμισης. Ἀφορμὴ τοῦ ἔργου ὁ πόλεμος, πού τῆς ἔστησε ἄδικα καὶ ἀδικαιολόγητα ὁ καθηγητὴς κ. Χατζηδάκης.

Ὁ Σύνδεσμος φρονεῖ πὼς οἱ μόνοι ἀρμόδιοι γιὰ νὰ κρίνουν τὴ μεταρρύθμιση στὴν ἀξία καὶ στὰ ἀποτελέσματα τῆς, εἶναι ἐκεῖνοι πού θὰ διδάξουν ἢ πού διδάσκουν τὴ γλῶσσα καὶ εἶναι γιὰ τοῦτο σὲ θέση νὰ δοῦνε ἄμεσα τοὺς καρπούς τῆς. Καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὁμολογοῦν τὰ καλὰ τῆς Δημοτικῆς καὶ ἐκφράζονται μετ' ἄλλο κολακευτικὰ λόγια γιὰ κείνους πού ἔδωκαν ὄψηση στὴ μεταρρύθμιση. Εἶναι πιά κοινὴ ἀλήθεια, πὼς καὶ οἱ πῶ φανατικοὶ καθαρευουσιάνοι ὁμολόγησαν πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ λείψει πιά ὁ σχολαστικισμὸς ἀπὸ τὰ σχολεῖα καὶ μιὰ νέα ζωὴ νὰ ζωογονηθεῖ τὴν ἀπλαστὴ ψυχὴ τῶν παιδιῶν.

Ὁ Σύνδεσμος εὐγνωμονεῖ τὴν Κυβέρνηση γιὰ τὴ μεγάλη τῆς χειρονομία, γιατί ἔχει τὴ γνώμη πὼς μ' αὐτὴ χάραξε τὸ μεγαλύτερο σταθμὸ στὴ ζωὴ τῆς Φιλῆς. Εὐχεται τὴ μεταρρύθμιση νὰ τραβήξει πῶς μᾶλλον, μετ' ἄλλο τὴν τιμὴ πού τῆς πρέπει, γιὰ νὰ μορφωθεῖ γλῶσσα σύμφωνα μετ' ἄλλο καινούριες συνθήκες, μετ' ἄλλο τὴν ἀπαιτησὴ τῆς ζωῆς καὶ πρὸ πάντων μετ' ἄλλο τὴν καινούρια ψυχικὴ μας ζύμωση.

Λυπᾶται ὅμως ἄρα, πού ἕνας ἐπιστήμονας ὡς τὸν κ. Χατζηδάκη, ἀντὶ νὰ κρατήσει πρῶτος αὐτὸς τὴ σημαίαν τῆς προόδου, ἔδωκε τὴν πῶ ἄνευ τῆς ἐπιτροπῆς στὴ συζήτησιν, πού νὰ μᾶς θυμίζει τὰ εὐαγγελικὰ καὶ τὰ λοιπὰ κακότατα μέτρα, πού πότισαν μετ' ἄλλο τὴ γῆ τῆς Ἀθήνας. Ἐκφράζει τὴν ἀγανάκτησίν του γιὰ τὴν προσπάθεια πού ζητᾶει νὰ μπερδέψει τὴ γλῶσσα μετ' ἄλλο θρησκείαν, μετ' ἄλλο κίνδυνον νὰ συνταράξει τὴ συνείδησιν τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἀναξοπυρήσει ἀντίθεσες καὶ μ' ἄλλο.

Δὲ θλίπει νὰ στηρίζονται σὲ βάση ἐπιστημονικὴ καὶ ἀμερόληπτη τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Καθηγητοῦ, θέλοντας νὰ πολεμήσει τὴ μεταρρύθμιση καὶ τοὺς ἀπαγωγούς τῆς. Διαμαρτύρεται μετ' ἄλλο τὴ δύναμιν τῆς ψυχῆς του, πὼς ὁ δασκαλικὸς κόσμος εἶναι τρομοκρατημένος, καθὼς φρονεῖ καὶ γράφει, θέλοντας ἴσως νὰ πεί πὼς ἡ μεταρρύθμιση εἶναι ξένη γιὰ τοὺς δασκάλους καὶ πὼς ἀπὸ ἀνάγκη τὴν ἀνέχονται.

Ὁ Σύνδεσμος ἔχει τὴ γνώμη πὼς ἡ σοβαρότητα τῆς ἐπιστήμης δυστυχῶς ξεπέφτει σὸ πρόσωπον τοῦ λαοῦ μετ' ἄλλο τὰ μέσα πού μεταχειρίζεται, ἐλπίζει ὅμως ἔξω κ. Χατζηδάκη, μετ' ἄλλο νὰ πολεμάει τὴ γλῶσσα τοῦ ἄλλου πὼς γρήγορα θὰ ἀπαρνηθεῖ τις πλάνες του καὶ πῶν ἀπὸ μᾶλλον τὴν εἶδαν καὶ τὴν γινομένησαν γιὰ κατὰ πῶν προσαρτῆ μίαν ἀλήθειαν, πού ἄλλοι λαοί, πῶν ἄλλοι καὶ πῶν ἄλλοι ἐμεῖς ἀπ' αὐτὴ περιμένουμε τὴν ἀληθινὴ ἀναγέννησιν τῆς Φιλῆς.

Μυτιλήνη 1 Ἰουνίου 1920

Ἐφημ. «ΕΛΕΥΘ. ΔΟΓΟΣ» Μυτιλήνης

## ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ

τοῦ "ΝΟΥΜΑ" τῆς Α' περιόδου (1908 — 1917), τόμοι δεκαπέντε, πωλεῖται δραχμῆς χίλιες. Πληροφορίες σὸ λογιστήριον τοῦ Γραφείου μας.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

ΙΛΙΑΔΑ—ΚΟΥΦΙΑ ΚΑΡΥΔΙΑ  
ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ  
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 42.—ΔΡΧ.6 ΤΟ ΚΑΘΕΝΑ

ΕΧΟΜΕΝ ΤΗΝ ΕΚΔΕΚΤΟΤΕΡΑΝ ΠΕΛΑΓΕΙΑΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΟΧΟΝ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗΝ 1901 ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ  
ΤΟΥΛ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 3

Γ. Π. ΜΙΧΑΛΑΚΕΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΙ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ  
ΔΙ' ΙΔΙΟΝ ΛΟΓΑΡΙΣΜΟΝ  
ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ  
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ  
ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ  
ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ

ΠΛΑΣΜΟΚΤΟΝΟΝ  
PLASMOCTON ●●

Τὸ ἡρωϊκώτερον καὶ θαυμασιώτερον εἰς ἀποτελέσματα φάρμακον κατὰ τῶν ἐλκεῶν πυρετῶν. Τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου τίθεται εἰς χρῆσιν.

Ζητήσατε ἐν καιρῷ ἀπὸ ὅλων τῶν φαρμακείων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΛΑΣΙΚ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3 ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 9. 5. 9-  
ΠΡΑΚΤΩΡ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ  
ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ  
ΕΜΠΟΡΟΣ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ

ΣΤΟ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟ

ΤΟΥ ΑΝΤ. ΔΑΜΙΑΝΟΥ & Ι. ΜΥΚΟΝΙΑΤΗ

• • • 12 — ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ — 12 • • •

ΑΦΘΟΝΙΑ — ΠΟΙΚΙΛΙΑ — ΦΤΗΝΕΙΑ

Ὅποιος μπετὶ μιὰ φορὰ μέσα ΣΚΛΑΒΩΝΕΤΑΙ

# Ο ΝΟΥΜΙΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 20 Ἰουνίου 1920

ΑΡΙΘ. 689

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ**: Δὸν Κιχῶτης.  
**ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΝΗΣ**: Πρὸς τοὺς δασκάλους.  
**ΔΙΕΥΧ. ΣΤΕΓΗΜΕΤΣ**: Πλάι στὴν ἀγάπη.  
**Κ. ΗΒΑΙΧΟΣ**: Στίχοι τοῦ πειρασμοῦ.  
**ΔΗΜΟΣΦ. ΒΟΥΤΥΡΗΣ**: Μακρὰ ἀπ' τὸν κόσμο.  
(Συνέχεια.)  
**ΝΙΚ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ - Κ. ΚΡΕΦΟΙΟΣ**: Ὁ Δὸν Κι-  
χῶτης (συνέχεια).  
**Ο "ΝΟΥΜΙΑΣ"**: Φαινόμενα καὶ πράγματα.

**ΣΟΦΙΑ ΛΕΥΚΟΠΟΥΛΟΥ**: Τὸ λουλούδι.  
**Κ. Π. ΜΕΡΙΝΗΣ**: Λαογραφικά. — Ἡ ἀρμυροκου-  
λούρα.  
**ΚΛΗΜ. ΠΑΛΛΗΣ**: Ἡ παράσταση τοῦ Ψυχασάββατου.  
**Κ. ΦΙΛΗΜΤΑΣ**: Ὁρθογραφικά.  
**ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ**: Τὸ θέατρο τοῦ  
Ἑλλην. Ὀδείου. — Γὰ τὸ ζήτημα. — Ἑ-  
τη φιλολογία. — Ἡ Κοιτὴ γνάμη. — Πε-  
ριοδικά. — Χάρης γραμματόσημο.

## ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

Ἀτσάλινος καὶ σοβαρὸς ἄπάνω στ' ἄχαμνό του  
τὸ ἄλγος τοῦ Θερβαντῆς ὁ ἥρωας περνᾷ,  
καὶ πίσω του, στὸ σταῖκὸ γαϊδούρι του καθάλλα,  
ὁ ἱπποκόμος τὸν ὁ χοντρὸς ἀγάλια ἀκολουθεῖ.

Αἰῶνες ποὺ ξεκίνησε κ' αἰῶνες ποὺ διαβαίνει,  
μὲ σφραγισμένα ἐπίσημα, ἐρμητικὰ τὰ χεῖλια,  
καὶ μὲ τὰ μάτια ἐκστατικὰ, τὸ χέρι στὸ κοντάρι,  
πηγαίνοντας στὰ γαλανὰ τῆς Χίμαιρας βασίλεια.

Στὸ πέρασμα τ' ἀτσάλινου τρυ σκιάχτρου ἀπὸ τὶς στρατές  
τοῦ κόσμου, τὶς πολύβοες, οἱ ἄνθρωποι γυρνᾶνε,  
τὸν δείχνει ὁ ἕνας τ' ἄλλουνοῦ κ' εἰρωνικὰ γελᾶνε...

"ὦ ποιητὴ! στὸ διὰ σου παρόμοια οἱ κοινοὶ  
ἄνθρωποι χασκαρίζουνε. Ἄσε τοὺς νὰ γελᾶνε!  
οἱ Δὸν Κιχῶτες πᾶν μπροστὰ — κ' οἱ Σάντσοι ἀκολουθεῖνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

## Ο ΦΩΤΙΑΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Φεύγοντας ὁ κ. Φώτης Φωτιάδης τὴν περασμένη Ἰούνη  
γὰ τὴν Πόλη, μᾶς ἔφισε γὰ ἄλλο ἀποχαιρετισμοῦ ἕνα  
χειρόγραφο τὸν, τὰ λόγια δηλ. ποὺ εἶπε στὸ τραπέζι ποὺ  
δῶσανε τὴν προπερασμένη βδομάδα πρὸς τιμὴν τοῦ τὰ  
προεδρεῖα τῶν δημοδιδασκαλικῶν σωματείων καὶ ποὺ μᾶς  
τὸ περιέγραψε στὸ περασμένο φύλλο (σελ. 381) ὁ Φιλήτας.

Ἀγαπητοὶ μου... θὰ ἤθελα νὰ πῶ συνάδερφοι!  
Θὰ τὸ δεχτείτε; Γιατί θὰ μπορούσατε βέβαια νὰ μοῦ  
πεῖτε πὸς ἢ τιμὴ ποὺ μοῦ κάνετε σήμερα μοῦ φτάνει-  
να... καὶ μὲ τὸ παραπάνω... τὸ χαίρω... Τὰ δ-  
νεῖρα πὸν κάνουμε ποθώντας τὸν ἄνθρωπο βίο ὄλο  
κι ἀνθρωπινότερο, τὰ παίρνουμε τὶς πιότερες φορές  
μαζὶ μᾶς ὀπτασίες.

Σπᾶνιο νὰ ζήσει κανεὶς νὰ τὰ δεῖ μᾶνοιχτὰ μάτια,  
θεάματα. Καλότυχος νὰ τὸ ἀξιώθῃ. Καὶ ν' ἀξιώθῃ  
ἀκόμη κ' ἐκούτῃ τῇ στιγμῇ τῆς ὑπέριστης ἀνθρώπινης  
ἐφτυχίας. Καταλαβαίνετε τώρα τὴν ἐπιθυμία μου νὰ  
μὴ θεωρεῖτε κ' ἐμένα ἕναν ἀπ' τοὺς δικούς σας, σὰ  
μέλος ἐπίτιμο, νὰ ποῦμε, ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι ἐ-  
νεργό.

Μεγάλες οἱ ὄφρες ποὺ περνοῦμε. Ὁ διαλεκτὸς τοῦ  
Γένους μᾶς λυτρώνει κατὰ μυριάδες τοὺς ἀδερφοὺς  
μᾶς ἀπ' τὰ νύχια λογιῆς ἐχθρῶν. Μὰ κατάλαβε σύγ-  
καιρα πὸς μὲ τὸ νᾶχει κανεὶς τὸ ἐλέφτερο νὰ περπα-  
τεῖ στὰ πατρογονικά του χτήματα ὅθ' ἂν πῆ πὸς ἔγι-  
νε κ' ἀληθινὰ λέφτερος ὁ ἴδιος. Κι' ἔτσι καταπάστη-  
κε κ' ἐτοῦτο δὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ λυτρω-  
μοῦ. Μέγα ἔργον! Ὑπόδουλοι δὲν εἴμαστε οὔτε ὄλο,

οὔτε χιλιάδες χρόνια ὄλοι μαζί. Μὰ αἰῶνες τώρα δου-  
λώνουμε γενιές παιδιῶν στὸν ἀπῶσις ἐκπαιδευτικὸ  
ζυγὸ.

Ὁ ἀτρόμητος κατακτητὴς τῆς πατρογονικῆς μας  
κληρονομίας ἔβαλε κι' ἐδῶ τὸ χέρι του. Στρατὸς του  
ἔσεις. Ἐσεῖς θὰ λύσετε τὰ σκληρὰ δεσμὰ πού ἴδιοι  
μας ἐπὶ γενιές τώρα ἀσπλάχνα δένομε εἰς τὰ παιδιά.

Μὲ ἥρωϊσμὸ τόλμησε Ἐκεῖνος ἢ Μ' ἀκούραστο ἡ-  
ρωϊσμὸ πρέπει νὰ βγάλετε πέρα τὸ τόλμημα Ἐσεῖς!  
Ἔχετε νὰ νικήσετε ἐμπόδια πολλὰ. Ἔχετε νὰ νική-  
σετε καὶ τὴ δυσκολότερη νίκη, νὰ νεώσετε τὸ  
δάσκαλο, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ σας. Μέγας ὁ ἄθλος!  
Μὴ, καὶ τί ἄλλα σᾶς περιμένουν!

Κοντέβει ἡ ὥρα πού θὰ γιορτάσουμε τὴν ἑκατοχρο-  
νία τοῦ Μεγάλου Σηραμοῦ. Καὶ νὰ, νέος ξεσπᾶ ἀ-  
γώνας, λυτρωτῆς τῆς ψυχῆς τῶν νέων γενεῶν. Ση-  
ραμοῦς... μεγάλος, ὅσο Κεῖνος. Μεγάλος ὁ ἀγώνας  
πού θὰ ἀκολουθήσει καὶ ἔχετε νὰ τὸν ἀγωνιστεῖτε  
πρὸ πάντων Ἐσεῖς.

Τώρα τὸ Κράτος πρόλαβε, νὰ ποῦμε, τὸ Ἔθνος.  
Μοῖρα καλὴ νὰ θρεθεῖ ἐπὶ κεφαλῆς του ὁ φωτεινὸς  
νοῦς, ὁ ἥρωϊκὸς χαρακτήρας, ὁ ἐπιδέξιος στρατηγός,  
νὰ τολμησῇ ἐκεῖνο πού τὸ Ἔθνος ἔπρεπε ἀπὸ καιρὸ  
νὰ εἶχε ζητήσει, νὰ εἶχε κατορθώσει. Μὰ οἱ ἥρωες  
δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ καθημερινὰ ἀποδοσίδια τῆς γῆς.  
Ἔχετε ἀκούσει ἔσεις γιὰ κανέναν Πρωθυπουργό, ὅς  
εἶναι καὶ γιὰ κανένα Ὑπουργὸ τῆς Παιδείας, πού νὰ

τοῦ εἶχε περάσει ἀπ' τὸ νοῦ κάτι τέτιο; Μὰ, νάχουμε  
καὶ καλὸ ρῶτημα, εἶναι τάχα τὰ Ἐκπαιδευτικὰ ἀπὸ  
τὰ ἔργα τοῦ Κράτους; Πόθεν; Ποῦ; Τὸ Κράτος εἶ-  
ναι πάντα καὶ πάντα μηχανὴ βαριοκίνητη, ὀκνή. Σπα-  
ταλὰ καιρὸ καὶ χρῆμα, κι' ἡ ἀποδοσία του φτηνὴ. Τοῦ  
ἔχομε φορτώσει πάρα πολλὰ. Πρέπει νὰ τοῦ ἀλαφρώ-  
σουμε τὸ βάρος, γιὰ νὰ καλοκάνει τὰ λίγα πού θὰ τοῦ  
μένουν. Τὸ Κράτος εἶναι ἡ βία, ἡ ἀπαραίτητη κι' ἄ-  
για βία, τὸ χέρι πού ἐκτελεῖ... νὰ ἐκτελεῖ ἐκεῖνα πού  
ὁ Νοῦς κι' ἡ καρδιά ἡ δική μας νοεῖ καὶ βούλεται.

Γονεῖς καὶ δασκάλοι μαζί ἔχουνε λοιπὸν νὰ μερι-  
μνοῦν ἀγρυπνοὶ γιὰ τὴν Ἐκπαίδευσιν. Τοῦ Ἔθνους ὀ-  
λου χρέος νὰ νουθετήσουν τὴν κοινωνικὴ θέσιν τοῦ λαῖ-  
κοῦ δασκάλου μὲ χρῆμα καὶ μὲ τιμὴ, νὰ φέρει στὴν  
ἀνώτατη περιορῆ τὸ σχολιὸ γιὰ τὴν κατέξοχα ἐθνη-  
κὴ δράσιν. Χρέος ὄλων ὄσοι ἔχουν παιδιά, πὰ νὰ περ-  
ῶσων λογαριάζουν μὲς' στὸ Ἔθνος. Κι' εἶναι ταπει-  
νωτικὸ νὰ περιμένουμε ἀπὸ τὸ Κράτος τὸ χρέος πού  
μας ἐπιβάλλει τὸ δικαίωμα τῆς πολιτικῆς λευτεριάς.  
Ἀγώνας λοιπὸν λυτρωτικὸς τοῦ ἑαυτοῦ μας. Δὲ φαί-  
νεται νὰ νώσαμε ἀκόμα βαθιὰ μέσα μας πὸς εἴμαστε  
λέπτεροι. Εἴμαστε φιλελεύτεροι καὶ τὸ πολίτευμα λέ-  
πτερο τὸ θέλομε. Ὡστόσο δὲ φιλωθήκαμε ἀκόμα ἀρ-  
κετὰ μὲ τὴ λευτεριά. Ἡ φίλια εἶναι γλυκὸς δεσμὸς  
μὰ δεσμὸς, καὶ θέλει θυσίαις.

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

## ΠΛΑΪ' ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

Ὁ Ἑλληνοστῆς Alex. Steinmetz μετα-  
φράζοντας τώρα στὰ Γερμανικὰ τὸ ρομάντζο  
τοῦ Ταγκόπουλου «Πλάϊ στήν ἀγάπη»,  
γιὰ νὰν τὸ δημοσιέψει σ' ἐπιφυλλίδα Γερμανι-  
κῆς ἐφημερίδας καὶ νὰν τὸ ἐκδώσει σὲ διβλίο στὸ  
Μόναχο, ἔστειλε στὸ συγγραφεῖα του τὸ ἀκόλουθο  
γραμμά :

Ἀγαπητὴ Ταγκόπουλε,

Δὲ φαντάζεσαι μὲ πόση χαρὰ διάβασα τὸ «Πλάϊ  
στὴν ἀγάπη». Τίζωντανὸ ρομάντζο καὶ στὴν ἰδέα καὶ  
στὴ γλώσσα! Ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Παύλου, τί μᾶς  
λένε, στὴ σημερινὴ μας ἐποχὴ τῶν πολέμων καὶ τῆς  
«ἀμῆς βίας»! Ἡ ψυχὴ μας ἀποζητᾶει καὶ τὴν ἄλλη  
ἀγάπη, πού δὲν ἔχει καμιὰ σκέση μὲ τὸ αἶμα καὶ μὲ  
τοὺς κοινωνικοὺς δεσμούς, τὴν ἀγάπη πού μᾶς ἔρχε-  
ται ἀπὸ κεῖ πού δὲν τὸ περιμένουμε καὶ δὲν τὸ φαν-  
ταστήκαμε ποτέ, μιὰν ἀγάπη πού ἰσοπεδώνει τὰ χρό-  
νια, πού ἐξουδετερώνει τὴν ἀπόσταση, πού γαρμύ-  
ζει κάθε ἐμπόδιο καὶ ζεῖ λεύτερα πάνου κι ἀπὸ νόμο  
κι ἀπὸ κρινωνία. Ἄν οἱ ἄνθρωποι μπορούσαμε νὰ  
φτάσουμε σὲ μιὰ τέτια ἀγάπη, ὅπως τὴ λαχταροῦμε μὲ  
τὰ λόγια του αὐτοῦ ὁ Παῦλος, τότε δὲ θὰ εἶτανε πιά  
δυνατὸ νὰ ξαναφανεῖ ἡ ἐποχὴ τοῦ 1914 — 1918, δὲ  
θὰ εἶχαμε πιά οὔτε πολέμους, οὔτε ἐσωτερικὰ ταρα-  
χῆς, γιὰτί σὲ μιὰ τέτια κοινωνία δὲ θὰ εἶχαμε ἀνάγκη  
ἀπὸ συμπολίτες πού φοροῦνε — καὶ μὲ περιφάνει  
κίβλας! — στὸ πλευρὸ τους σπαθὶ καὶ στὴν πλάτη  
τους τουφέκι.

Μὲ τὰ λόγια του αὐτοῦ ὁ Παῦλος σου ἀντιπροσω-  
πεῖει τῆς ιδέας τῶν Φραντζέζων Ρολλάν καὶ Μπαρμπαδῶς,

τῶν Γερμανῶν Frank καὶ Herzog τοῦ Οὐγγαρέζου  
Latzko καὶ τοῦ Ἰρλανδοῦ Russels. Ἄλλὰ καὶ  
ἡ γλώσσα τοῦ ρομάντζου σου τί ὀμορφὴ καὶ ἀληθινὰ  
ρωμαϊκὴ, νεοελληνικὴ! Δὲν μπορῶ νὰ ξέρω ἀπὸ οἷ,  
τί εἶπανε οἱ καλαμαράδες ὀπαδοὶ τῆς καθαρῆς σου  
γιὰ τὴν γλώσσα τοῦ Παύλου, τῆς Ἀλτικῆς καὶ τοῦ γέ-  
ρο Λερού, τοῦ γλεντζέ καὶ ἀνοιχτόκαρδου ἀπόστρα-  
του. Ἄν τὴ θρήκανε «μαλλιαρὴ», τότε καὶ τὸν ποιητὴ  
τῆς «Κυρὰ Φροσύνης» πρέπει νὰ τὸν βαπτίσουνε μαλ-  
γιαρά, καθὼς μαλλιαρὸ νὰ ποῦμε κι ὀλόκληρο τὸν  
Ε. λλ. λαό. Δὲ συμφωνεῖς καὶ οὐ σ' αὐτὰ;

Σὲ φίλῳ  
ALEX. STEINMETZ

### ΣΤΙΧΟΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΣΜΟΥ

Ἄπ' ὄλες τίς ἐφεύρεσες τοῦ νοῦ,  
ἐκεῖνη γιὰ τὴ «μέλλουσα ζωὴ»!  
νὰ σὲ φυτεύουνε κοινὴ στὴ γῆ,  
κοινὰ νὰ ξεφυτρῶνεῖς τούρα νῦ  
καὶ τέχνες κ' ἐπιστῆμες βάνει κάτου  
μὲ τὴ γεωπονία τοῦ θανάτου.

Καὶ μ' ὄλα τούτα, ἀγαπητὴ μου Τρέκα,  
(πού τῶση ἔχεις στοὺς στίχους μου στοργὴ)  
πολὺ φοβοῦμαι, μὴν ἡ Θεῖα Ὀργὴ  
ἀφήσει ἐμᾶς, σὰν ἀσεβεῖς, στὰ σέκια  
Καὶ πέσει λίκως\* στὸ φτωχὸ κοινὴ μας  
καὶ πάει τότε ἀμόντε ἡ φυτεψὴ μας.

M. ΑΒΑΙΧΟΣ

(\*) Παράσιτο.

ΣΗΜ. τοῦ «ΝΟΥΜΑ»: Στὸ ἐχόμενον φύλλο θὰ δημο-  
σιέψουμε ἓνα αὐτόγραφο τοῦ μακαρίτη Ἀβλιχου.

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

## ΜΑΚΡΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

4

Ἐμένα λοιπὸν μέσα στὸ σπίτι κ' ἐγώ. Ἐδιάβαζα ἢ ἔγραφα τὶς περισσότερες φορές. Ἡ μητέρα μου καὶ οἱ ἀδερφοῦλες μου θάταν κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ θὰ γελοῦσαν μὲ τὸ γατάκι, ποὺ ἀνεβασμένο σ' ἔνα τραπέζι, τοποθετημένο κοντὰ στὸ παράθυρο, προσπαθοῦσε νὰ συλλάβει καὶ νὰ φάγει μύγες, ποὺ μισοπαγωμένες πάγαιναν στὰ γυαλιὰ ζητώντας τὸν ἥλιο.

Καὶ εἶχε γίνει ἡ Κουτρούλα, ἔτσι τὸ λέγαμε, ἕνα ἔξυπνο πολὺ γατάκι. Ἀλλὰ καὶ τί περιποίηση τοῦ κάνανε! Αὐτὸ πάλι ἀγαποῦσε νὰ βρισκεται στοὺς ὤμους, πρὸ πάντων, τῆς μητέρας μου. Καὶ ἀνεβασμένο κεῖ, καθότανε. Καὶ ὅταν αὐτὴ σηκωνόταν, αὐτὸ ἔμενε ἀτάραχο, ἀκίνητο.

Τοῦ εἶχε ἀρέσει καὶ πολὺ νὰ πηγαίνει κοντὰ στὸν πετεινὸ, ποὺ ἦταν δεμένος στὴ γαζία, καὶ ἀνεβασμένο σὲ μιὰ πέτρα, ὧρες ἔμενε νὰ τὸν κοιτάζει.

Ἀλλὰ τὸν πετεινὸ μιὰ μέρα, ποὺ ἔπιασε βροχὴ, τὸν λημονήσαμε ἔξω. Κ' ἔφαγε ὁ δύστηνος ὅλη τὴ μπόρα, μιὰ δυνατὴ βροχὴ σὰν κατακλυσμὸς. Καὶ δεμένος ὅπως ἦταν, ποὺ νὰ φύγει, νὰ κρυφτεῖ.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸν εἶδαμε μὲ κατεβασμένη τὴν οὐρά, μαζεμμένον, ἄρρωστο. Καὶ ἀναγκαστήκαμε νὰ τὸν σφάζουμε. Πάει ὁ πετεινός... Τὸν λυπηθήκαμε πολὺ, ἀλλὰ τί νὰ κάναμε, ποὺ θὰ φοφοῦσε; Ἐγὼ δὲν τὸν ἔσφαξα, οὔτε ὁ πατέρας μου. αὐτὸς ἔλειπε, ἀλλὰ τὸ δουλάκι τῆς Τοργοῦδη, ποὺ πήγα καὶ τὸ φώναξα. Ἐγὼ τὸν λυπηθήκα περισσότερο ἀπὸ δλους, καὶ ὅταν ἔβλεπα τὸ κουρέλι ποὺ τὸνέ δέναμε, ποὺ βρισκόταν ἀκόμα στὴ γαζία, αἰσθανόμουν τὰ μάτια μου νὰ ὑγραίνονται. Καὶ ὅμως, ἔφαγα κ' ἐγὼ ἀπ' αὐτόν.

Καὶ τὸ γατάκι κείνη τὴν ἡμέρα πήγε νὰ σκάσει ἀπὸ τὸ φαί, ἀπ' τὰ ἔντερα καὶ τὰλλα τοῦ φίλου του, ποῦφαγε. Καὶ τῶς ρίξει στὸν ἔπινο γιὰ νὰ χωνέθει ἴσως.

Κ' ἔτσι πάει ὁ πετεινός, μιὰ συντροφιά μας, τὸ κράξιμό του, ποῦδινε ζωὴ στὸ σπίτι...

Μιὰ μέρα θυμῆθηκα, μετὰ μιὰ βροχὴ, ἕναν ἄλλο φίλο μου, χαμένο, ἢ ποὺ μᾶς εἶχε ἀφήσει:

— Θυμάστε, τοὺς εἶπα, τὸ γρύλλο, ποῦχαμε τὸ καλοκαίρι; Τὶ νὰ γίνεται τώρα;...

Ἐίχαμε μόνον τὸ γατάκι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ κάτι ἔπαθε μετὰ λίγες μέρες.

Ἐνα μεσημέρι ποὺ γύριζα στὸ σπίτι ἀπὸ κάποια δουλιὰ, δοῖκα τὴ μάνα μου καὶ τὶς ἀδερφοῦλες μου στὴν αὐτὴ λυπημένες. Ἦταν ὥραια μέρα, ὁ ἥλιος φώτιζε ἕλεθερος.

— Πάει τὸ γατάκι μας... Θὰ ψοφήσει! μὴδε ἢ μάνα μου.

— Γιατί;

— Ἐβλεπε ἔμετὸ κ' ἔβλεπε σκοιλιὰ, κάτι μακρὸν καὶ μακρὸ, σὰ γόδολε, καὶ λένε, πὼς ἔταν κάνουν ἔμετὸ στὰ τὰ σκοιλιὰ, ψοφοῦνε!.. Νὰ το...

Ἦταν κάτω ἀπὸ ἕνα δέντροκι, μαζεμμένο καὶ ἀλαργμένο τόσο, σὰ νῆταν ἀπὸ καρπὸ ἄρρωστο. Ὅταν

τὸ πήρανε γιὰ μιὰ στιγμή στὴν ἀγκαλιά τους καὶ τᾶψαν ἔπειτα χάμω, τὰ πόδια του, καθὼς περπάτησε, τὰ πσινα, μπερδεύοντουσαν.

Ὅ,τι ἦτανε δυνατὸ νὰ κάνομε γιὰ νὰ τὸ σώσομε, τὸ κάναμε. Καὶ ὅταν ἤρθε ὁ πατέρας μου, εἶπε καὶ αὐτὸς τὰ δικά του. Ὑστερα τὸ τίλιξαν καὶ τᾶβαλαν πάνω σ' ἕνα μπαούλο, στὴν κίμαρα τῶν κοριτσιῶν, μὲ ζεστὲς μποτίλιες.

Ἐγὼ δὲ νύσταξα αὐτὴ τὴ βραδιά, κ' ἔμεινα ὄρες ἄγρυπνος στὸ κρεβάτι μου. Ἡ νύχτα ἦταν ἤσυχη, ἄνεμος δὲ φυσοῦσε.

Ξαφνικά, μὲς στὴν ἤσυχία ἀκούω τὴ φωνὴ τοῦ γατιοῦ νὰ φωνάζει δυνατὰ. Ἀλλὰ τί φωνὴ ἦταν ἐκείνη! Ἐμοιαζε μὲ κλάμμα, μὲ θρήνο... Τὸ γατάκι ἔλειπε.

Ἄκουσα τὴ μάνα μου νὰ ρωτᾷ δυνατὰ:

— Τὸ γατάκι εἶνα;

— Ναι, τῆς ἀπάντησαν οἱ μικρὲς ἀδερφές μου, ἔχει σηκωθεί...

Ὁ θρήνος τοῦ γατιοῦ ἔπαυε. Τὰ μικρά, ὅπως εἶπανε στὴ μάνα τους, τὸ τίλιξαν πάλι καὶ τᾶβαλαν στὴ θέση του.

Ἐγινε σιωπὴ.

Ἐνα λυγναράκι ποῦκαίγε μὲς στὸ δωμάτιο τῶν ἀδερφῶν μου, ἔσβυσε.

Σκοτάδι.

Ἐκανε νὰ μὲ πάρει ὁ ἔπινος, ὅταν ἕνα βογγητὸ, ὅμοιο μὲ ἀνθρώπου, μ' ἔκανε νὰ τιναχθῶ. Τώρα ρώτησα ἐγὼ:

— Μὰ τ' εἶνα αὐτό;

Τὰ μικρά, ποὺ καὶ αὐτὰ ἔπν κοιμόντουσαν, μοῦ ἀπάντησαν:

— Τὸ γατάκι...

Πέρασε λίγο. Κι ἄλλο βογγητὸ. Μὰ πόσο ἔμοιαζε μὲ βογγητὸ ἀνθρώπου! Ἦσυχ'α. Ἐνα μικρὸ βογγητὸ, ἕνα σὰν παράπονο... Τίποτα ἄλλο. Περιμένα ν' ἀκούσω. Τίποτα. Ἦσυχ'α, σιωπὴ...

Τὸ πρῶτὸ τὸ δόρηκαμε νεκρὸ, ξυλασμένο, καὶ τίλιγμένο σ' ἕνα ἐπανωφοράκι τῆς μεγάλης ἀδερφοῦλας μου, πρᾶσινο.

Κι ὁ ἥλιος χτυποῦσε στὸ παράθυρο καὶ ἀπλανότανε στὸ μάγαρο...

Πάει κ' ἡ Κουτρούλα! Δὲ θάνεβει πᾶ στοὺς παροῦθους τὸ ἀνοχτὸ, ὅταν ὑπάρχει ἥλιος, εἶνα καλὴ μέρα, νὰ καθίσει, ποὺ τόσο τὸ ἐπιθυμοῦσε, οὔτε στὸ τραπέζι, νὰ κινηθῆ τὶς μύγες, ποὺ ἐγονότουσαν στὰ γυαλιὰ τοῦ ἀνοιγτοῦ παροῦθου. Δὲ θὰ δεῖ πᾶ τὸν κῆπο, οὔτε τὰ κοιτσάκια, ποὺ τὰ περ'ίμενε κ' ἔτρεχε κοντὰ τους, φωνάζοντας, οὔτε τὴν κυοά της, ποὺ τὴν τίλιγε μὲ τὸ σᾶλι της, ὅταν ἦταν κοῦο, καὶ οὔτε θ' ἀνεβῆ πᾶ στὸ λαμὸ της, στὸν ὄμο της, ὅταν ἐργάζετο...

Τὰ κοιτσάκια κλαῖνε γιὰ τὸ γαμὸ της, καὶ στὸ τραπέζι ἕνα κερί λάμπει ποὺ ἔχουν ἀνάψει γιὰ τὴν ψυχὴ της...

Στό σπίτι τώρα δέν είχαμε ούτε τὸ γρούλλο, ούτε τὸν πετεινό, ούτε τὸ γατάκι. Αὐτὸ οἱ ἀδερφοῦλες μου τὸ κλαίγανε ὅταν τὸ θυμόντουσαν.

Στοῦ Τοργούδη ὁμως τὸ σπίτι τὰ ζῶα πλήθαιναν. Ὁ κῆρ Κώστας, ὁ φίλος τοῦ Τοργούδη, τοῦ χάρισε ὀχτὼ κλωσσοπούλια κ' ἓναν πετεινό.

Εὐτυχία σωστή, γιατί δὲ θὰ περνοῦσε καὶ πολλὸς καιρὸς καὶ θαρρῆζαν νὰ γεννοῦνε. Ἄλλ' ἡ Τοργούδη ἔπεσε σὲ φροντίδες, ἀνησυχοῦσε μ' αὐτὴν τὴν εὐτυχία ποὺ τῆς ἦρθε. Φοβότανε μὴν τίς κλέψουνε, μὴ θγοῦνε ἔξω ἀπ' τὸν κῆρο, ποὺ τὸν εἶχανε κάνει ἀνω - κάτω μὲ τὰ πόδια τους. Δέν τὸν γνώριζες πῶς. Καὶ κἀκε τὸσο ἡ κυρία Τοργούδη πεταγόταν ἔξω, στὴν πόρτα, καὶ μετροῦσε :

— Μιὰ, δυό... κείνη ἢ μαύρη τί ἔγινε;... Ἄ, νά τη.. Καὶ μοῦ κόπηκε τὸ αἷμα...

Ἐν' ἀπόγεμα ἦρθε ἡ δουλίτσα τῆς τρεχάτη νὰ μᾶς πῆ, πὼς μιὰ ἀπ' τίς δρονιούλες γέννησε, ἔκανε ἓνα ἀγνὸ !...

Μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἡ δουλίτσα, μᾶς εἶπε καὶ κἀτι, ποὺ περισσότερο μᾶς ἐνδιέφερε. Μᾶς εἶπε, ὅτι εἶδε τὸ νεκρὸ γατάκι μας νᾶναι πιασμένο στὸ ρέμα σὲ κἀτι πέτρες.

— Τὸ καημένο, δὲ θέλει νὰ μᾶς ἀφήσει ! εἶπε ἡ μάνα μου, τόσο νερὸ καὶ δὲ μπόρεσε νὰ τὸ πάρει...

Καὶ ὅλοι, καὶ ἡ δουλίτσα μαζί, πήγαμε νὰ δοῦνε τὸ γατάκι ἀκόμα μιὰ φορά.

Ἐγὼ ἔμεινα μόνος στὸν κῆρο.

Δέν ἐπῆγα, ἀλλὰ τὸ φαντάστηκα πὼς θάταν, καὶ σὰ νὰ τὸδα ξαπλωμένο μὲς στὶς πέτρες, εἶδα ἰς γράμ - μὲς ποῦχε στὸ δέρμα, κείνες κάτω ἀπ' τὸ σαγόνι, τίς ζωνοῦσε...

Θυμήθηκα καὶ τὸ κλάμμα του. Δέν εἶχα πῆ σὲ κανέναν πὼς μοῦ εἶχε φανεῖ, δέν ἤθελα νὰ τοὺς λυτήσω. Δὲ θέλησα νὰ τοὺς πῶ, ὅτι μοῦ φάνηκε, πὼς προαισθάνθηκε τὸ τέλος του, κ' ἔκλαιγε, θρηνοῦσε, γιατί θὰ χανόταν, καὶ ζητοῦσε βοήθεια...

— Τὸ καημένο, εἶπα, καὶ ποῦ νὰ σηκοθεῖ κανεὶς νὰ τὸ δο ἠθῆσει... Ἦτανε γατάκι...

Σπουργίτες φωνάζανε στὰ δέντρα, στὸ μαγρὰ τοῖχο, καὶ μερικοὶ μαλλώνανε μὲ μανία σὰ σκυλιὰ, ἢ ἀνθρωποὶ.

Πῆγα πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ τοὺς ἀνάγκασα νὰ φύγουν.

Ἐνα κομμάτι κουρέλι ποὺ κρεμόταν ἀκόμα στὸν κορμὸ τῆς γαστρίας, μοῦ θύμησε τὸν πετεινό μας. Πᾶει, πᾶει κι αὐτός...

Ἄκουσα θήματα, κείνη τὴ σι γιμῆ, στὴν εἰσοδο καὶ κοίταξα νὰ δῶ ποῦς ἦταν.

Ὁ πατέρας μου!...

Μοῦ φάνηκε κωράξενος ὁ ἐρχομὸς του αὐτὴν τὴν ἡμέρα. Καὶ πῆγα τρεχάτος κοντὰ του. Κίε θὰ τοῦ συνέβαινε...

— Ποῦ εἶναι ἡ μητέρα σου ; μὲ ρώτησε, δέν εἶναι μέσα :

Τοῦ εἶπα τί εἶχε γίνει καὶ τὸν ρώτησα, ἀν θέλει, νὰ πάω νὰ τοὺς φωνάξω.

— Ὁχι, ὄχι... ἀσ' τους... μοῦ ἀπάντησε καὶ πρό - κάρησε μέσα.

Τὸν ἀκολούθησα γεμάτος ἀνησυχία. Μοῦ εἶτανε σὰν ἀρρώστεια αὐτὴ, καὶ ὅλο, καὶ μὲ τὸ τίποτα, ἀνησυχούσα. Μὰ τί καλὸ μποροῦσε νὰ μᾶς ἔρθει ;...

Κάθισε κοντὰ στὸ τραπέζι, καὶ χωρὶς νὰ θυγῆται ἄλλη μιλιὰ, πῆρε ἓνα τσιγάρο ἀπ' τὸ πακέτο του καὶ τᾶναψε. Ἄρχισε νὰ καπνίζει χωρὶς νὰ προσέχει σὲ μένα, μὰ σὰ νὰ μὴν ἤμουνα κεί... .

Δὲ μοῦ φαινόταν ὁμως ταραγμένος. Τὸν καταλάβαινα καλὰ τὸν πατέρα μου, καλὰ ! Κάτι ἔτρεχε, τώρα τί ; Ἦθελα νὰ τὸν ρωτήσω, ἀλλὰ δέν τοῖμοῦσα, φοβόμουνα μὴ μὲ στελεῖει στὸ διάολο. Κ' ἔτσι βγήκα πάλι ἔξω.

— Κάτι θάνα, κἀτι συμβαίνει, μὰ τί ; σκεπτόμουνα.

Καὶ δέν εἶχε μαζί του οὔτε ψώνια, οὔτε τίποτα ἄλλο.

Εὐτυχῶς ἄκουσα ὁμιλίες ἀπ' ἔξω. Ἐρχόντουσαν. Καὶ τοὺς εἶδα σὲ λίγο νὰ μπαίνουνε μέσα, ὁ ἓνας πῆσω ἀπ' τὸν ἄλλον.

Πρὶν προφτάσω νὰ τοὺς πῶ, πὼς εἶχαν ἔρθει ὁ πατέρας μου, ἀρχίσανε νὰ μοῦ λένε ὅτι τὸ γατάκι δέν εἶχε ἀλλάξει διόλου, ὅτι εἶχε τὰ ποδαράκια του τὰ μπροστινὰ ἔτσι, ὅπως ὅταν τὸ τυλῆγαμε...

Τοὺς ἔκοψα τὴ φόρα τους καὶ τοὺς εἶπα, πὼς μέσα θρίσκειται ὁ πατέρας.

— Μπά, μπά... ἔκανε ἡ μάνα μου καὶ προχώρησε γρήγορα γιὰ κεί, τί νὰ συμβαίνει ; Σοῦ εἶπε τίποτα ;

— Τί νὰ μοῦ πῆ ἔμένα ! τῆς ἀπάντησα.

Καὶ πῆγα κ' ἐγὼ πίσω μαζί μὲ τὰ μικρὰ. Ἔ, τώρα θὰ μάθεινα...

— Πὼς τοῦτο ; τὸν ρώτησε ἡ μάνα μου, καθὼς μπῆκε. Συμβαίνει τίποτα ;

— Μιὰ, τί νὰ συμβαίνει ; ἔτσι ἦρθε... Θὰ σοῦ πῶ...

Σηκώθηκε καὶ πηγαίνοντας στὴν πόρτα, φύσηξε τὴν πίπα του καὶ τίναξε ἔξω τὸ τσιγάρο του. Ὑστερα :

— Γιὰ νὰ σοῦ δείξω νὰ γελάσεις, εἶπε στὴ μάνα μου, βάζοντας τὸ χέρι στὴν τσέπη του καὶ σύροντας ἐφημερίδα, γιὰ διάβασε. Ὑπάρχει, καθὼς φαίνεται, Θεός... Νά, ἐδῶ διάβασε, τῶχω σημαδεμένο ! Γράφει τὰ ὀνόματα τῶν πνιγμένων. Σοῦ εἶχα πῆ πρό ἡμερῶν γιὰ τὸ πλοῖο, ποῦφρευγε ἀπ' ἐκεῖ ἀπ' τὸ μερὰ κι μας, κ' ἐρχόταν ἐδῶ, καὶ στὸ δρόμο θούλαξε... Εἶναι δῶ τὰ ὀνόματά τους... Καὶ μαζί εἶναι κ' ἓνα ὄνομα ποὺ σ' ἐνδιαφέρει... δηλαδή ἐνδιαφέρει ὁ δλους μας... Ἄ, ὑπάρχει Θεός...

Καὶ ὁ πατέρας μου κάθισε πάλι στὴ θέση του. Ἡ μητέρα μου διάβαζε...

Ἐγὼ εἶχα γίνει ὅλος μῖτια κι αὐτιά.

Εἶδα τὴ μητέρα μου νὰ κάνει μιὰ κίνηση καὶ νὰ λείει, κοιτάζοντας τὸν πατέρα μου :

— Αὐτός... Ὁ Παρθέλης, ὁ ἐξάδερφός σου !...

(Στ' ἄλλο φύλλο τοῦ βιβλίου)

ρά μου, και να τον πείσει να πάει να μιλήσει για μένα στον πατέρα της Λουσίνας. "Ω, Μάριε έγωιστή! Ω άσπλαχνε Κατιλίνα! Ω κακούργε Σύλλα! Ω άπιστε Γαλαλόνα! Ω προδότη Βελίδο! κι Ω 'Ιουλιανέ παραβάτη και 'Ιούδα πλεονέκτη! Προδότη, άσπλαχνε, μοχθηρέ κι άπιστε! Τι κακό σου είχε κάνει τούτος ο δύστηνος άνθρωπος που με τόση έμπιστοσύνη σου φανέρωσε όλα τα μυστικά κι όλην την ευτυχία της καρδιάς του; Ποιά προσβολή σου έκανα; ποιά λόγια σου είπα, ή ποιές συμβουλές σου έδωσα, που να μην ήτανε μονάχα για το καλό σου και την υπόληψή σου; "Ομως, γιατί να παραπονιέμαι, αλίμονό μου! άφου είναι βέβαια πως, όταν οι δυστυχίες μας παίρνουν το δρόμο τους κι έρχονται από ταστέρια, έτσι καθώς κατεβαίνουν από ψηλά με όρμη και μανία, δεν υπάρχει καμιά δύναμη άπάνω στη γη που να τις κρατήσει, κι ούτε ανθρώπινη ευφυΐα που να μπορεί να τις προλάβει; Ποιός θα μπορούσε να φανταστεί πως ο Δόν Φερνάντος, — άνθρωπος από τέτοιο μεγάλο σόι, με τόσες χάρες, υποχρεωμένος από τις τόσες μου υπηρεσίες, και που είχε τη δύναμη να ποχτήσει το κάθε τι που θέλα του ζητήσει ο έρωτικός του πόθος, όπου και να βρισκότανε, — θα πάθαινε μιá τέτοια μανία για να μου πάρει έμένα το μονάκριβό μου πρόβατο, που κι αυτό δεν το είχ' ακόμα αποκτήσει; "Ομως άς αφήσουμε αυτές τις άσκοπες κι άνώφελες σκέψεις καταμέρος, κι άς ξαναδέσουμε το κομμένο νήμα της θλιβερής μου ιστορίας.

Ο λόγος μου λοιπόν είναι πως, βρίσκοντας ο Δόν Φερνάντος πως ή παρουσία μου του ήταν εμπόδιο για να βάλει σ' έφαρμογή το άπιστο και κακό σχέδιό του, αποφάσισε να με στείλει στο μεγαλύτερό του τον αδερφό, με την πρόφαση να πάω να ζητήσω χρήματα για να πληρώσει ξξη άλογα, που επίτηδες, μόνο και μόνο για να με απομακρύνει, και να μπορεί καλύτερα να προχωρήσει προς τον καταραμένο σκοπό του, τα είχε αγοράσει ίσια ίσια την ήμερα που μου προσφέρθηκε να μιλήσει του πατέρα μου και μου είπε να πάω εγώ να που φέρω τα χρήματα. Μπορούσα εγώ να προλάβω αυτήν την προδοσία; Μπορούσε να μου περάσει καν από τη φαντασία μου; "Οχι, βέβαια! τώ έναντίο, προσφέρθηκα με πολύ προθυμία να φύγω άμέσως, ευχαριστημένος καθώς ήμουν για την καλή άγορά που είχε κάνει. Έκείνο τώ βράδι μιλήσα με τη Λουσίνα, και της είπα τώ τι εί-

χαμε αποφασίσει με τώ Δόν Φερνάντο, και πως να έχει σταθερή πίστη πως σύντομα ήθελα πραγματοποιηθούν οι καλοί μας και δίκαιοι πόθοι. Έκείνη μου είπε — άλλο τόσο άνύποπτη για την προδοσία του Δόν Φερνάντου, όσο και γώ, — να προσπαθήσω να ξαναγυρίσω τώ γρηγορότερο, γιατί είχε την ιδέα πως δε θάρρουμε περισσότερο να γίνει ή επιθυμία μας, παρότι ήθελ' άργήσει ο πατέρας μου να μιλήσει στο δικό της. Δεν ξέρω από τι ήτανε; μά μόλις μου είπε αυτόν τώ λόγο, γέμισαν τα μάτια της δάκρυα, κ' ένας κόμπος της δέθηκε στο λαιμό της, που δεν την άφινε να ειπεί μηδ' μιá λέξη από τα όσο πολλά μου φάνηκε πως ήθελε ακόμα να μου ειπεί. Αυτό τώ πράμα μ' έβαλε σ' μεγάλη άπορία, γιατί ποτέ ίσαμε τότε δεν την είχα ιδεί να τώ παθαίνει πάντοτε μιλούσαμε, όσες φορές ήθελε μ'ς τώ έπιτρέψει ή καλή τύχη και ή επιτηδειότητά μου, με πολλή χαρά κ' εύχαρίστηση, δίγως να κατατεύουε ποτές στις δουλιές μας δάκρυα, στεναγμούς, ζήλιες κι άνησυχίες. Εγώ δεν έκανα άλλω. παρ' να δοξάζω την τύχη μου και τούς ουρανοούς, που μου την είχανε χαρίσει. Ύμνούσα την όμορφιά της και θαύμαζα τώ πνεύμα της και την ψυχή της. Αυτή πάλι μου τα ξεπλήρωνε όλ' αυτά, παινεύοντας όσα δικά μου, στα έρωτεμένα της τα μάτια της φαινότουσαν άξια για παίνεμα. Μαζι μ' αυτό μιλούσαμε για χίλια μικροπράματα και μικροίςποριές για τούς γειτόνους μας και τούς γνωστούς μας: και όλο μου τώ θάρρος που έπαιρνα μαζί της, ήτανε να της άρπάξω σχεδόν με τη βία ένα από τα ώραία και λευκά της χέρια, και να τώ φέρνω στο στόμα μου, όσο περισσότερο μάφριναν τα στενά κάγκελα που μ'ς χώριζαν. "Ομως τώ τελευταίο βράδι, πριν από τή θλιβερή μέρα του μισμοού μου, έκλαψε κι άναστέναξε ή Λουσίνα, κ' έφυγε, και μάσις άνήσυχος και ταραγμένο, και κατατοουαγμένο που την είχα ιδεί σ' ένα τέτοιο άσυνήθισο γιαυτήν έξεσπασμα πόνου κι άδυναμίας. "Ωστόσο, για να μην καταστρέψω τις έλπίδες μου, τα έριξα όλα στη δύναμη της αγάπης που μου είχε, και στον πόνο που φέρνει ο χωοισμός πάντοτε σ' κεινούς που αγαπιούνται. Τέλος, έφυγα θλιμμένος και συλλογισμένος, με την ψυχή νιουάτη από φαντασίες και υποψίες, δίγως να ξέρω τι φανταζόμουνα κ' υποπτευόμουνα: φανερά σπιαδία, που προσηνούσαν τή θλιβερή μοίρα και συνησοά που με περιόμνε.

Έφτασα στο μέρος όπου ήμουνα σταλιμένος

ἔδωσα τὸ γράμμα στὸν ἀδερφὸ τοῦ Δὸν Φερνάντου, ὁ ὁποῖος μὲ δέχτηκε μὲ πολλὴ προθυμία, μὰ δὲ μ' ἄφισε μὲ τὴν ἴδια προθυμία νὰ ξαναφύγω· γιατί μοῦ παραγγεῖλε νὰ περιμένω πρὸς μεγάλη μου λύπη, ὀχτὼ μέρες, καὶ σὲ μέρος, ὅπου νὰ μὴν μπορούσε νὰ με ἰδεῖ ὁ πατέρας του, ὁ δούκας· γιατί τοῦ ἔγραφε, λέει, ὁ ἀδερφός του, νὰ τοῦ σταλθεῖ ἓνα ὠρισμένο ποσό, δίχως νὰ τὸ ξέρει ἐκεῖνος. Κι ὅλ' αὐτὰ ἦτανε πονηριεὺς τοῦ ἀπιστοῦ Δὸν Φερνάντου· γιατί δὲν τοῦ ἔλειπαν τοῦ ἀδερφοῦ του τὰ χρήματα καὶ μπορούσε νὰ με στείλει πίσω ἀμέσως. Αὐτὴ ἡ παραγγελιὰ καὶ προσταγὴ μ' ἔφερε σὲ σημεῖο νὰ σκεφτῶ νὰ μὴν ὑπακούσω — τόσο μοῦ φαινότανε ἀδύνατο νὰ ὑποφέρω τὴ ζωὴ, ὅλες αὐτὲς τὶς ἡμέρες, μακριὰ ἀπὸ τὴ Λουσίντα, καὶ μάλιστα καθὼς τὴν εἶχα ἀφίσει στὴ θλίψη πού σ' αἶς διηγῆθηκα. Μολοντῦτο βρῆκα τὴ δύναμη νὰ ὑπακούσω σὰν καλὸς ὑποταχτικός, ἂν καὶ καταλάβαινα πὼς αὐτὸ θὰ γινότανε μὲ ζημιά τῆς υγείας μου καὶ τῆς ἡσυχίας μου. Ὡστόσο, ἀπάνω στὶς τέσσερες μέρες ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ μου, ἦρθε ἓνας ἀνθρωπος, καὶ μοῦ ἔφερε ἓνα γράμμα πού ἀπὸ τὸ πανώγραμμά του κατὰλαβα ἀμέσως πὼς ἦτανε τῆς Λουσίντας· γιατί εἶδα τὸ γράψιμό της. Τὸ ἀνοιξα ἀνήσυχος καὶ τρομαγμένος, βάζοντας μὲ τὸ νοῦ μου πὼς κάποια σπουδαία αἰτία ἔπρεπε νὰ τὴν εἶχε ἀναγκάσει νὰ μοῦ γράψει τόσο μακριὰ, ἀφοῦ κι ὅταν ἦμονυ κοντὰ της πολὺ σπάνια συνήθιζε νὰ τὸ κάνει. Ρώτησα, προτῦ νὰ τὸ διαβάσω, τὸν ἀνθρωπο πού τ' ἔφερε, νὰ μοῦ εἶπει ποιὸς τοῦ τὸ εἶχε δωσμένο καὶ πόση ὥρα ἔκανε γιὰ ν' ἔρθει. Μοῦ ἀποκρίθηκε πὼς περνώντας κατὰτύχη σ' ἓνα δρόμο τῆς πολιτείας, τὸ μεσημέρι, εἶδε μιὰ πολὺ ἕμορφη κυρία νὰ τονὲ φωνάζει ἀπὸ ἓνα παράθυρο, μὲ τὰ μάτια γυμνά δάκρια, καὶ νὰ τοῦ λέει βιαστικὰ βιαστικὰ: «Ἀδερφέ μου, ἂν εἶσαι χριστιανός, καθ' ἡφραίνεσαι, σὲ παρακαλῶ, γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ πᾶς γρήγορα γρήγορα αὐτὸ τὸ γράμμα στὸ μέρος καὶ στὸ πρόσωπο πού λέει τὸ πανώγραμμά, καὶ ποῦνα· καὶ τὰ δυὸ πολὺ γνωστά· θὰ κάνεις ἔτσι ἓνα μυστήριον γιὰ τὴν ψυχὴ σου. Καὶ γιὰ νὰ μὴ σὲ δυσκολέψει τίποτα στὸ δρόμο σου, πάρε αὐτὰ πού εἶναι μέσα σὲ τοῦτο τὸ μαντήλι» — Καὶ μ' αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ ἔριξε ἓνα μαντήλι ἀπὸ τὸ παράθυρο, ὅπου ἦτανε δεμένα ἑκατὸ γοόσια καὶ τοῦτο τὸ χρυσὸ δαχτυλίδι πού σο-οῦ, μαζὶ μ' αὐτὸ τὸ γράμμα πού σοῦ ἔδωσα. Κι ἀμέσως, δίχως νὰ περιμένει ἀπάντησή μου

ἔφυγε ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἀφοῦ ὅμως πρῶτα μὲ εἶδε πὼς πήρα ἀπὸ χάμω τὸ γράμμα καὶ τὸ μαντήλι, καὶ μὲ εἶδε πού τῆς ἔγνεθα πὼς θὰ ἔκανα ἐκεῖνο πού μοῦ εἶχε ζητήσει. Βλέποντας λοιπὸν πὼς ἦμονυ τόσο καλὰ πληρωμένοι γιὰ τὸν κόπο ποῦθελα κάνω γιὰ νὰ σοῦ τὸ φέρω, καὶ ξέροντας ἀπὸ τὸ πανώγραμμά πὼς ἦτανε τὸ γράμμα γιὰ τὴν εὐγενεία σου, πού τόσο καλά, κύριέ μου, σὲ γνωρίζω, — καὶ σπρωγμένος ἐπίσης ἀπὸ τὰ δάκρια ἐκείνης τῆς ἕμορφης κυρίας, ἀποφάσισα νὰ μὴν τὸ ἐμπιστευτῶ σ' ἄλλο πρόσωπο, παρὰ νὰ ἔρθω ἀτὸς μου νὰ σοῦ τὸ δώσω. Καὶ σὲ δεκαεξὶ ὥρες ἀπὸ τὴν ὥρα πού μοῦ τὸ ἔδωσε, ἔκανα τὸ δρόμο πού εἶναι, καθὼς ξέρεις, δεκαοχτὼ λεῦγες.

Ὅλην τὴν ὥρα πού μοῦ μιλοῦσε ὁ πιστὸς ἀγγελιοφόρος, ἐγὼ στεκόμουν καὶ τὸν ἀκουγα σὰν κρεμασμένος ἀπὸ τὰ λόγια του, ἐνῶ τὰ πόδια μου ἔτρεμαν σὲ τρόπο πού μόλις κατόρθωνα νὰ κρατηθῶ ὄρθιος. Τέλος, ἀνοιξα τὸ γράμμα, κ' εἶδα πού ἔλεγε τοῦτα τὰ λόγια:

«Τὴν ὑπόσχεση πού σοῦ ἔδωσε ὁ Δὸν Φερνάντος πὼς θὰ μιλήσει τοῦ πατέρα σου γιὰ νὰ μιλήσει τοῦ δικοῦ μου, τὴν πραγματοποιήσε περισσότερο κατὰ πὼς τοῦ ἔκανε εὐχαρίστηση, παρὰ κατὰ τὸ δικό σου τὸ συμφέρον. Μάθε, κύριέ μου, πὼς μὲ ζήτησε ὁ ἴδιος γιὰ γυναῖκα του· καὶ πὼς ὁ πατέρας μου, θαμπωμένος ἀπὸ τὸ ἀρχοντῆλίκι τοῦ Δὸν Φερνάντου, πού τονὲ θεωρεῖ γιὰ πολὺ καλύτερη τύχη ἀπὸ σένα, δέχτηκε τὴν πρότασή του· καὶ τὸ πρᾶμα εἶναι τόσο σοβαρό, πού ὕστερ' ἀπὸ δυὸ μέρες εἶναι νὰ γίνουν οἱ γάμοι μας — τόσο μυστικὰ, καὶ τόσο μοναχικὰ, πού οἱ μόνοι μάρτυρές μας θὰ εἶναι οἱ οὐρανοὶ καὶ μερικοὶ ἀνθρωποὶ τοῦ σπιτιοῦ. Μπορεῖς νὰ φανταστῆς σὲ ποιά κατάσταση βρισκόμα· ἂν πρέπει νὰ ἔρθεις ἐδῶ, ἀποφάσισέ το μονάχος σου· κι ἂν σ' ἀγαπῶ ἢ ὄχι, θὰ τὸ καταλάβεις ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Ὁ Θεὸς νὰ δώσει νὰ φτάσει τούτη ἡ σημείωση στὰ χέρια σου, προτῦ νὰ βρεθῆι τὸ δικό μου ἀναγκασμένο νὰ ἐνοθεῖ μ' ἐκεινοῦ, πού τόσο κακὰ ξέρει νὰ κρατᾶι τὸ λόγο του καὶ τὴ φιλία του».

Αὐτὰ ἦτανε στὴν οὐσία τους τὰ ὅσα ἔγραφε τὸ γράμμα, κι αὐτὰ πού μ' ἔκαναν ἀμέσως νὰ φύγω ἀπὸ κεῖ, δίχως νὰ περιμένω μηδὲ ἀπάντηση καμιά, μηδὲ χρήματα· γιατί εἶχα καταλάβει πὰ πολὺ καλά, πὼς ὄχι γιὰ τ' ἄλλα ποῦθελε ν' ἀγοράσει, παρὰ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ικανοποιήσει τὶς ἐπιθυμίες του, μὲ εἶχε στείλει ὁ Δὸν



Φερνάντος στον άδερφό του. 'Η λύσσα πού με είχε πιάσει έναντίο του Φερνάντου, καί, μαζί, ό φόβος μήπως χάσω τό θησαυρό πού ύστερ' από τόσων χρόνων άφοσίωση και λαχτάρα είχα κερδίσει, μου έδωσαν φτερά· έτσι πού ξεφτασα πετώντας, την άλλη μέρα, στον τόπο μου, ίσια ίσια σέ κατάλληλη ώρα και στιγμή, γιά νά πάω νά μιλήσω με τη Λουσίνα. Κράτησα μυστικό τον έρχομό μου, κι άφισα τό μουλάρι πού είχα καθαλήσει, στο σπίτι του καλού ανθρώπου πού μου είχε φέρει τό γραμμα· και τό θέλησε ή καλή τύχη και τη βρήκα τη Λουσίνα νά με περιμένει πίσω από τά κάγκελα πού είχανε τόσες φορές σταθεί μάρτυρες του έρωτά μας. 'Η Λουσίνα με γνώρισε άμέσως κι άμέσως τηνε γνώρισα και γώ· μα όχι όπως έπρεπε νά με γνώρισει και νά τη γνωρίσω. "Όμως, ποιός μπορεί σ' αυτόν τον κόσμο νά καυχηθεί πώς κατόρθωσε νά μπει μέσα στο χάος των στοχασμών και νά γνωρίσει τον άστατο χαρακτήρα μιάς γυναίκας; Κανένας βέβαια. Τέλοσπάντων, μόλις με είδε ή Λουσίνα, μου είπε: «Καρδένιε, γιά νύφη μ' έχουνε ντύσει· με περιμένουνε κιόλας στη σάλα ό Δόν Φερνάντος, ό προδότης, κι ό πλεονέχτης ό πατέρας μου, μαζί μ' άλλους μάρτυρες, πού θά ιδούνε καλύτερα τό θάνατό μου, παρά τό γάμο μου. Μήν ταραξείσαι, φίλε μου, μόνη φρόντισε νάρθεισ και συ σ' αυτήν τη θυσία, πού αν δεν μπορέσουν οι λόγοι μου νά τηνε εμποδίσουν! κρατώ κρυμμένο ένα μαχαίρι πού θά με προστατέψει από μεγαλύτερη βία, δίνοντας τέλος στη ζωή μου, κι απόδειξη γιά την αγάπη πού είχα κ' έχω γιά σένα.»

Της άποκρίθηκα ταραγμένος και βιαστικά, άνήσυχος μήπως δέ μου μένει πιά καιρός γιά νά της άπαντήσω: «'Αμποτε, σενιόρα, τά έργα σου νά βγάλουν άληθινούς τούς λόγους σου· γιατί αν έσύ κρατείς μαχαίρι, δίκιοπο γιά νά μείνεις πιστή στον έρωτά σου, έγω κρατώ έδώ ένα σπαθί γιά νά σέ υπερασπίσω ή γιά νά σκοτωθώ, αν ήθελε μās σταθεί ενάντια ή τύχη». Δέν πιστεύω πώς πρόφτασε νά τάκούσει· όλ' αυτά τά λόγια, γιατί άκουσα πού τηνε φώναζαν βιαστικά νά πάει πού τηνε περίμενε ό άρραβωνιαστικός της. Πλάκωσε τότε μεμιάς ή νύχτα της δυστυχίας μου βυθίστηκε ό ήλιος της χαράς μου· άπόμειναν τά μάτια μου δίχως φώς κι ό νοός μου δίχως λογικό. Δέν τό αποφάσιζα νά μπόω μέσ στο σπίτι της, μα ούτε και γι' άλλου πουθενά μπορούσα νά τό κουνήσω. "Όμως με τη σκέψη πόσο άναγκαία ήτανε ή παρουσία

μου γιά όσα θά μπορούσαν νά γίνουν σέ κείνη την περίσταση, έσφιξα την έαυτό μου όσο μπορούσα περισσότερο, και μπήκα στο σπίτι της. Και καθώς γνώριζα πολύ καλά όλες τις πόρτες πού και τά περάσματά του, και χάρη στην ταραχή και τη φασαρία πού ήταν εκεί μέσα, κατώρθωσα νά τρυπώσω μέσα δίχως νά με καταλάβει κανένας. Μ' αυτόν τον τρόπο ξεφτασα κρυφά σ' ένα βαθούλωμα πού σχηματιζόταν από ένα παράθυρο μέσα στη σάλα την ίδια και πού τό σκέπαζαν οι δυο μπερντέδες· έτσι, πού μπορούσα κ' έβλεπα άνάμεσα από δαύτους, χωρίς νά με βλέπει κανένας, όλα όσα γινόντουσαν εκεί μέσα. Ποιός θά μπορούσε τώρα νά είπει τό πόσο σπαρταρούσε ή καρδιά μου την ώρα πού στεκόμουνα εκεί πίσω, ποιόι στοχασμοί μου πέρασαν από τό κεφάλι, ποιά σχέδια έκανα; Γιατί ήτανε τόσα και τέτοια, πού μήτε λέγονται και μήτε είναι καλό νά είπαθούνε. Είναι άρκετό νά ξέρετε πώς ό γαμπρός μπήκε στη σάλα δίχως κανέναν άλλο στολισμό από τα συνηθισμένα ρούχα πού συνήθιζε πάντα νά φοράει. Είχε μαζί του γιά κουμπάρο έναν ξάδερφο της Λουσίνας, και δέν ήτανε κανένας άλλος μέσα σ' όλην τη σάλα έξόν από τούς υπηρέτες του σπιτιού. "Υστερ' από λίγην ώρα βγήκε από ένα γειτονικό δωμάτιο ή Λουσίνα, πού τη συνόδευαν ή μητέρα της και δυο κορίτσια του σπιτιού, ντυμένη και στολισμένη όπως ταίριαζε στη σειρά της και την όμορφιά της, κι όπως τό άπαιτούσε τό καλόγουστο κ' ή επίσημη ώρα. 'Η ταραχή κ' ή άγωνία όπου βρισκόμουνα δέ μ' άφισαν νά ιδώ και νά προσέξω τις λεπτομέρειες της φορεσιάς της· παρατήρησα μόνο τά χρώματα, πού ήταν άνοιχτό κόκκινο κι άσπρο, και τά λαμποκοπήματα από τά πετράδια και τά χρυσαφικά πού στόλιζαν τό κεφάλι της κι όλα της τά φορέματα· μα όλ' αυτά τά ξεπερνούσε ή θαυμαστή όμορφιά των πλούσιων και ξανθών της μαλλιών πού σκόρπιζαν περισσότερο λάμψη παρότι τά πολύτιμα πετράδια μαζί με τά τέσσερα δαυλιά πού έκαίγαν μέσ στη σάλα. "Ω θυμητικό, έχθρε θανάσιμε της ήσυχίας μου! Για ποίο λόγο τώρα νάναθυμάμαι την άσύγκριτη όμορφιά εκείνης της λατρευτής μου έχθρας; Δέ θά είναι καλύτερο, σκληρό θυμητικό, νά μου φέρνεις πίσω στη φαντασία μου τό τι έκανε κείνη τότε, έτσι πού μιά τέτοια φανερή προσβολή και καταφρόνια νά με κάνει νά γυρέψω, αν όχι νά πάρω εκδίκηση, τοιλάχιστο νά βάλω τέλος στη ζωή μου; Μή βαρδεύετε, κύριοί μου, πού μ' άκούτε νά βγαίνω κά-

θε λίγρ ἀπὸ τῆ διήγησή μου· γιατί ἡ συμφορὰ μου δὲν εἶναι ἀπὸ κείνες πὺν μποροῦν ἢ πὺν πρέπει νὰ εἰπωθοῦν μὲ λίγα λόγια καὶ στὸ πόδι· καὶ τὸ παραμικρὸ περιστατικὸ τῆς μου φαίνεται μένα πὺς εἶναι σπουδαῖο κι ἄξιο πλατειᾶς ὀμιλίας.

Σ' αὐτὸ τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ παπᾶς, πὺς ὄχι μόνο δὲ βαριόντουσαν καθόλου νὰ τὸν ἀκούει, παρὰ καὶ πὺς τὺς ἔκαναν μεγάλη εὐχαρίστηση οἱ λεπτομ. ρεῖες πὺν τοὺς διηγίότανε· γιατί ἦτανε, λέει, τέτοιες, πὺν δὲν ἔπρεπε νὰ παρασιωπηθοῦνε, καὶ πὺν ἄξιζαν νὰ τῖς προσέξει κανένας ὅσο καὶ τὴν καθαντὸ διήγησι.

— Λοιπὸν, ἐξακολούθησε ὁ Καρδένιος, ἀφοῦ μαζεῦτηκαν ὅλοι στὴ σάλα, μπῆκε μέσα κι ὁ παπᾶς τῆς ἐνορίας· κι ὅταν, παίρνοντάς τοὺς δυὸ ἀπὸ τὸ χέρι, γιὰ νὰ κάνει ἐκεῖνο πὺν προτάζει ἡ θρησκεία, εἶπε: «Θέλεις, κυρία Λουσίνα, τὸν κύριο Δὸν Φερνάντο, πὺν βρίσκεται ἐδῶ κοντὰ σου, γιὰ νόμιμο σύζυγό σου, ὅπως ὀφείλει ἡ ἄγία μητέρα μας Ἐκκλησία;»: ἐγὼ ἔβγαλα ὀλάκερο τὸ κεφάλι μου καὶ τὸ λαιμό μου ἀπὸ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς μπερντέδες, καὶ στάθηκα μὲ τεντωμένα τάρτια καὶ τρικυμισμένη τὴν ψυχὴ γιὰ νὰκούσω τι ἦθελ' ἀποκριθεῖ ἡ Λουσίνα, περιμένοντας ἀπὸ τὴν ἀπάντησή τῆς τὴν ἀπόφαση τοῦ θανάτου μου ἢ τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς ζωῆς μου. Ὡ, γιατί δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ πεταχτῶ ἔξω ἐκεῖνη τῆ στιγμῆ, καὶ νὰ φωνάξω: «Ἄ, Λουσίνα, Λουσίνα! πρόσεξε τί κάνεις, στοχάσου τὸ τί μοῦ χρωστᾶς ἐμένα, θυμήσου πὺς εἶσαι δική μου καὶ πὺς δὲν μπορεῖς νὰ γίνεις ἄλλουνοῦ! Λογάριασε πὺς τὸ νὰ πῆς ἐσὺ τὸ "ναί", καὶ τὸ νὰ πεθάνω πράματα πὺν θὰ γίνουν τὴν ἴδια στιγμῆ! Ἄ, προδότῃ Δὸν Φερνάντε! κλέφτῃ τῆς εὐτυχίας μου, θάνατε τῆς ζωῆς μου! τί θέλεις, τί ζητᾶς; Στοχάσου πὺς δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις γοι στιανικὰ αὐτὸ πὺν ἐπιθυμεῖς· γιατί ἡ Λουσίνα εἶναι ἡ γυναίκα μου, καὶ γὼ εἶμαι ὁ ἄντρας τῆς!» Ἄ λωλὸς πὺν εἶμαι! Τώρα πὺν βρίσκομαι μακριὰ ἀπὸ τὸν κίνδυνο, λέω πὺς ἔπρεπε νὰ κάνω ἐκεῖνο πὺν δὲν ἔκανα! Τώρα πὺν ἄφρισα νὰ μοῦ κλέψουν τῆς καρδιάς μου τὸ θησαυρὸ, κάθομαι καὶ καταριέμαι τὸν κλέφτῃ, πὺν θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν εἶχα ἐκδικηθεῖ, ἂν εἶχα τόσο κουράγιο νὰ τὸ κάνω, ὅσο ἔχω τώρα γιὰ νὰ κλαίγομαι! Ὡστε λοιπὸν, ἀφοῦ τότε στάθηκα ἄναντρος κ' ἠλίθιος, ἄς πεθάνω τώρα ντροπιασμένος, μετανοημένος καὶ τρελός.

Στεκόταν καὶ περίμενε ὁ παπᾶς τὴν ἀπάντηση τῆς Λουσίνας, πὺν ἄργησε κάμποση ὥ-

ρα γιὰ νὰ τὴ δώσει· καὶ τὴν ὥρα πὺν ἔλεγα πὺς θὰ τραβοῦσε τὸ μαχαίρι γιὰ νὰ κάνει ἐκεῖνο πὺν εἶχε ὑποσχεθεῖ, ἢ πὺς θάνοιγε τὸ στόμα τῆς γιὰ νὰ κηρύξει κάποια ἀλήθεια πὺνθῆλε μὲ ἱκανοποιήσει, τὴν ἀκούω νὰ λέει μὲ σιγανὴ καὶ λιγοθυμισμένη φωνή: «Ναί, τὸν θέλω». Τὸ ἴδιο εἶπε κι ὁ Δὸν Φερνάντος, καὶ τοὺς ἔβαλε τὸν ἄραβῶνα πὺν τοὺς ἔδεσε τοὺς δυὸ μὲ παντοτεινοὺς δεσμούς. Ζύγωσε τότε ὁ γαμπρός γιὰ νὰ φιλήσει τὴ γυναίκα του, ὅμως ἐκεῖνη ἔβαλε τὸ χέρι τῆς ἀπάνω στὴν καρδιά τῆς, κ' ἔπεσε λιγοθυμισμένη στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας τῆς.

Μοῦ μένει ἀκόμα νὰ εἰπῶ σὲ ποιά κατάσταση ἀπόμεινα ἐγὼ, ὅταν εἶδα, ὕστερ' ἀπὸ κείνο τὸ «ναί» πὺν εἶχα ἀκούσει, γελασμένες τῖς ἐλπίδες μου, ψεύτικα τὰ λόγια καὶ ταξίματα τῆς Λουσίνας, καὶ πὺς μοῦ ἦταν ἀδύνατο πᾶ ἂν ἀποτήσω ποτὲ τὴν εὐτυχία πὺν εἶχα χάσει ἐκεῖνη τῆ στιγμῆ. Ἐμεινα ἀποσοβλωμένος μοῦ φαινότανε πὺς ἦμουν λησμονημένος ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, ἐχθρὸς τῆς γῆς πὺν μὲ κρατοῦσε, καὶ πὺς μοῦ ἀρνιόντουσαν ὁ ἀέρας τὴν ἀνάσα γιὰ τοὺς στεναγμούς μου, καὶ τὸ νερὸ τῖς σταγόνες του γιὰ τὰ μάτια μου· μονάχα ἡ φωτιὰ εἶχε μεγαλώσει σὲ βαθμὶ, πὺν καιγόμουν ὀλάκερος ἀπὸ τὴ λύσσα καὶ τὴ ζήλια. Ὅλοι εἶχανε γίνει ἀνοκάτω μὲ τὴ λιγοθυμία τῆς Λουσίνας· καὶ καθὼς τῆς ξεκοίμωπε ἡ μητέρα τῆς τὸ στῆθος, γιὰ νὰ τῆς δώσει ἀέρα, φάνηκε κάποιο διπλωμένο γαστὶ πὺν ἦτανε κρυμμένο ἐκεῖ μέσα, καὶ πὺν τὸ ἀσπαξε ἀπέσπασε ὁ Δὸν Φερνάντος, καὶ βάλθηκε νὰ τὸ διαβάξει στὸ σῶς ἐνὸς ἀπὸ τὰ δαυλιὰ· καὶ σὰν τέλειωσε τὸ διάβασμα, κάθισε σὲ μιὰ καρέκλα, καὶ στήριξε τὸ κεφάλι του στὸ γέσι του, νὲ ὕψος ἀνθρώπου βυθισμένου σὲ σκέψεις, δίγως νὰνακατεῖται καθόλου στὰ ὅσα ἔκαναν οἱ ἄλλοι στὴ γυναίκα του γιὰ νὰ τὴ συννεφεοῖν ἀπὸ τὴ λιγοθυμία.

Ἐνῶ, βλέποντας τότε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ σὲ τέτοια μεγάλη ταραχὴ, πετάχτηκε νὰ σῖνω, δίγως νὰ μὲ νοιάζει ἂν θὰ μ' ἔβλεπαν ἢ ἄνι, καὶ μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ κάνω, ἂν τύχαινε νὰ μὲ ἰδοῦνε, μιὰ τέτοια ἀπελπισμένη σκηρὴ, ὥστε νὰ μάθαινε ὅλος ὁ κόσμος τὴ δίκαιη ἀγανάκτηση τῆς ψυχῆς μου μὲ τὴν τιμωρία τοῦ ἄπιστου Δὸν Φερνάντου, καθὼς καὶ κείνης τῆς ἄστατης, τῆς λιγοθυμισμένης προδότῃς. Ὅμως, ἡ μοῖρα μου, φαίνεται πὺς θέλησε νὰ μὲ φυλάξει γιὰ μεγαλύτερες, ἐὰν εἶ-

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",  
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ  
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τεχνικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ  
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-  
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τή Διαχείριση πρέπει  
νά διευθύνονται:

«ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:	Για τήν Ελλάδα	δρ. 20	τό χρόνο.
		» 10	το εξάμηνο.
		» 5	τό τρίμηνο.
	Για τήν Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	τό χρόνο
		£ 0,10	τό εξάμηνο
		\$ 5	τό χρόνο
		\$ 3	τό εξάμηνο

Και για τὰ ἄλλα μέρη ἀνάλογα

## ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

**Ρ**ΩΤΗΣΑΜΕ τὸ Γεν. Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας κ. Γληνὸ, ποῖα εἶναι ἡ γνώμη του γιὰ τὴ Μιστριώτικη παράδο-  
ση, πού τόσο ἀποτελεσματικὰ (!!) συνεχίζει ὁ  
Τορκουεμάδας Χατζηδάκης, πολεμώντας λυσ-  
σασμένα τὴ γλωσσοεκπαιδευτικὴ ἀναμόρφωση,  
κι ὁ κ. Γληνὸς μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς, ἐπιγραμματικώ-  
τατα:

— Ὁ Μιστριώτης θάφτηκε ὑπὸ τὴν Ἐθνικὴ  
ἀδιαφορία κι ὁ Χατζηδάκης θά ταφεῖ ὑπὸ τὴν  
Ἐθνικὴ κατάρρα!...

Καὶ βέβαια τὸ Ἔθνος γλήγορα, πολὺ γλή-  
γορα, μὲ τὸ δρόμο πού παίρνει τὸ Γλωσσικὸ  
ζήτημα, θά νά σὲ θέσει νὰ νιώσει πὼς αὐτοὶ πού  
πολεμοῦνε νὰν τοῦ πάρουν ἓνα ἀγαθὸ, πού μὲ  
τόσους κόπους ἀπόχτησε, εἶναι ἐχτροὶ του θα-  
νάσιμοι, χειρότεροι κι ἀπὸ Τούρκους κ' ἀπὸ  
Βουλγάρους, καὶ θὰν τοὺς θάψει κάτου ἀπὸ τὸ  
ἀνάθεμά του.

\*\*\*

**Π**ΑΙΑΝΑΣ ἀληθινὸς γιὰ τοὺς ἰδεολόγους κάθε  
τόπου καὶ κάθε ἐποχῆς, εἶναι τὸ σημερινὸ προ-  
τοσέλιδο ποίημα τοῦ Κώστα Οὐράνη. Ἐμπνευσμένο  
ἀπὸ τὴν ὑπέροχη μετάφραση τοῦ Καρθαίου μας, κλεί-  
νει μέσα στὸς καλοδουλεμένους στίχους του, σὰν ἀ-  
πόσταγμα, ὅλη τὴν ἰδεολογία τοῦ μεγάλου Ἰσπανοῦ  
συγγραφέα, πού μὲ τὸ Δὸν Κιχῶτη του μᾶς ἔδωσε  
τὸν αἰώνιο τύπο τοῦ εὐγενικοῦ ἰδεολόγου πού, κινῆ-

γώντας ἅπιαστα ὄνειρα, τραβάει μπροστὰ, πάντα  
μπροστὰ, ἀδιαφορώντας ἂν οἱ πραχτικοὶ ἀν-  
θρώποι, πού μπακαλεύονται τὸ κάθε τι γιὰ νὰ πετύ-  
χουνε στὴ ζωὴ, τὸν κοροϊδεύουνε ἢ τὸν παίρνουνε  
γιὰ παλαβό.

Οἱ Δὸν Κιχῶτες πᾶν μπροστὰ  
κ' οἱ Σάντσοι ἀκολουθᾶνε...

Ἀλήθεια τραγικὴ αὐτὴ, πού τὴ νιώθουν καὶ τὴ χαι-  
ρονται μόνο ὅσοι ἀγωνίζονται γιὰ μιὰν ἰδέαν ἱερῆ, ὅ-  
σοι ἔχουνε ἀφιερῶσει σ' ἓναν τέτιον ἀγῶνα τὴ ζωὴ  
τους. Μόνο αὐτοὶ χαιρόνται τὸ δικαίωμα νὰ λένε:  
«Σκασμός!» στὸς ὀρθολογιστὲς καὶ συμφεροντολό-  
γους Σάντσους, καὶ νὰ χαμογελοῦν περιφρονητικῶ-  
σάν τοὺς λοξοβλέπουνε νὰ μαζώνουν ἀπὸ τὸν μπόγο  
τοῦ Καρδένιου τὰ γουστὰ νομισματα καὶ νὰν τὰ τσε-  
πάνουν. Τί τὰ θέλετε! Πάντα στὴ ζωὴ θὰ ὑπάρχουνε  
Δὸν Κιχῶτες πού θὰ τραβᾶνε περιήφανα μπροστὰ,  
καὶ πάντα θὰ ὑπάρχουνε Σάντσοι πού θὰν τοὺς ἀκο-  
λουθοῦνε δουλικῶ, καθάλα στὸ γαδράρι τους, γιὰ νὰ  
κερδίσουν κανέναν νησί ἢ μερικὲς κλωτσιές στὰ κα-  
πούλια...

\*\*\*

**Α**ΠΟ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας  
(Διευθυντοὶς Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ) βγήκε ἓνα  
βιβλίον: «Ἀστρονομικαὶ ἐφημερίδες πρὸς χρῆσιν τῶν  
ναυτικῶν διὰ τὸ ἔτος 1920», πού κι ὁ πρόλογός του,  
σύντομος, στὴν ἀρχή, καὶ οἱ πολυσέλιδες ὁδηγίες του,  
στὸ τέλος, ὅλα γραμμένα στὴ Δημοτικὴ — σὲ μιὰ δη-  
μοτικὴ μπερδεμένη κι ὀπωσδήποτε ἀκανόνιστη, ἀλλὰ  
πάντα Δημοτικὴ. Ἡ σημασία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι  
μεγάλη, ὄχι μονάχα γιὰτὶ εἶναι βιβλίον ἐπίσημο, νὰ  
ποῦμε, βγαλμένο ἀπὸ Ὑπουργεῖο, καὶ συνεχίζοντας  
ἔτσι τὴν καλὴ ἀρχὴ πού ἀρχισε νὰ γίνεται, νὰ βγαί-  
νουνε δηλ. διάφορα ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ φυλλάδια  
(ὁδηγίες γιὰ τοὺς φορολογούμενους, ἔμπορικὰ βιβλία  
κλπ.) στὴ δημοτικὴ, μὰ καὶ γιὰτὶ ἀκόμα αἰετοὶ πού  
ἔχουνε γράψει τὸ βιβλίον αὐτὸ (κ.κ. Γ.Μ. Χόρς καὶ Γ.  
Μ. Ράλλης, πλωτάρχες καὶ ἄλλοτε καθηγητὲς στὴ Ναυ-  
τικὴ Σχολή), ἔρχονται νὰποδείξουνε μ' αὐτὸ πὼς ἡ Δη-  
μοτικὴ γλῶσσα ἀρκεῖ καὶ ὑπεραρκεῖ νὰ ἐκφράσει κα-  
τὶς πρὸ ἀφηρημένες ἔννοιες, ὅπως εἶναι τὰ  
μαθηματικὰ — καθὼς τὸ προποσάδειξε ὁ κ. Ρά-  
λλης μὲ τὸ «Ἡλιοπέγαρον» του καὶ μὲ τὴν μετάφραση  
τοῦ «Ἀδολοῦ λογιμοῦ» τοῦ Κάντ.

\*\*\*

**Σ**Ε μιὰ ἀνακαιμενικὴ κριτικὴ τοῦ συνεργάτη μας  
Ρήγα Γκόλφη γιὰ τὸ τελευταῖον του ἔργο ὁ «Πό-  
λεμος», ὁ κ. Ξενόπουλος ἀπάντησε στὸ «Ἔθνος» μ' ἓ-  
να λιβέλλο. Γιὰτὶ βέβαια γιὰ λιβέλλο πρέπει νὰ χα-  
ρακτηριστοῦ, δταν μὴ ἔχοντας τί νάπαντήσεις στὶς  
σεβαστὲς κατηγορίες πού σοῦ παρατάσει ὁ ἄλλος,  
τοῦ ἀντιτάσεις, περιφρονητικὰ τὸ... ἐπάγγελμά του.  
Ἀπὸ τότε τὸ ἐπάγγελμα ὄχι νὰ ποιεῖ τίτλο σα-  
βοῦς κριτικῆς, αὐτὸ μόνο ἢ εὐσυνειδησία τοῦ κ. Ξεν-  
τοῦ ἔχει. Γιὰ μᾶς καὶ γιὰ ὅλον τὸν κόσμον τὸ ἐπάγγελ-  
μα τοῦ κριτικοῦ δὲν ἔχει καμιά σημασία. Εἴτε συμ-  
βολαιογράφος εἶναι ὁ κριτικὸς, εἴτε δημόσιος ὑπά-  
λληλος, καὶ μάλιστα κι ἀργόμοτος, αὐτὸ μόνον:

κοινωνική θέση του καθενός μπορεί ναχει κάποια βαρύτητα, που δεν μπορεί να επηρεάσει ολόκληρα την αξία μιας καθαρής φιλολογικής γνώμης. Μα ό κ. Ξεν. έχει θέβαια κάθε λόγο να μην είναι ενθουσιασμένος με τους κριτικούς του «Νουμά». Στους εύκολους δημοσιογραφικούς έπαινους των έφημερίδων που συνοργάζεται, και στις δάφνες που του φόρτωσε ό κ. Μενάρδος, οι κριτικοί του «Νουμά» όχι μιά, μα πολλές φορές, θροθήκανε στην ανάγκη να του θυμίσουν με σκληρή γλώσσα και «αφ' ύψηλου» — όπως τό λέει ό ίδιος — τη θλιβερή αλήθεια πως ό συγγραφέας του δε σέβεται τον εαυτό του, και που δεν αποκασιζει να γίνει ιεροφάντης της Τέχνης, δεν μπορεί, και με όλο το δημοσιογραφικό συναδερφικό καθημερινό λιθάνισμα, παρά να ακαταντήσεν στο σημείο του έχει ξεπέσει σήμερα ό κ. Ξ. φιλολογικά. Ό κ. Ξ. σα θγαίνουμε και του τονίζουμε αυτές τις μικρές αλήθειες, φωνάζει πως αυτά τό λέμε γιατί φτυοούμε τη δόξα του. «Άς πιστέψει ό κ. Ξ. πως δεν τονέ φτυοούμε. Άς την έχει κι ως τηνέ χαίρεται τέτοια δόξα.» Αν έμεις καταγινόμαστε με τό άτομό του, δεν είναι γιατί αποδίδουμε καμιά ξεχωριστή σημασία στο έργο του, παρά — όπως κι άλλοτε τό γράψαμε — γιατί τον παίρνουμε για αντιπροσωπευτικό τύπο, και σύμφωνα με την αντίληψη που έχουμε έμεις για την Τέχνη, χτυπάμε στο πρόσωπό του απλούστατα τη φιλολογική τσαρλατανιά κι άσυνειδησία. Ό κ. Ξεν. κι όλοι οι όμοιοί του, πρέπει να τό νοιώσουνε πιά καλά. Στη δημιουργική αυτή κι επαναστατική έποχή που ζούμε, κάθε έργο που δεν παρουσιάζεται με άπόλυτη φιλολογική ειλικρίνεια και με άσστηρά καθωρισμένη κοινωνική κοσμοθεορία, δεν μπορεί να γίνει ανεχτό και θα χτυπηθεί άλύπητα από της στήλες του «Νουμά». Αίτια στο κοινό του Ξεν., υπάρχει κι άλλο ένα κοινό: τό δικό μας κοινό, που έννοιεί να υποτάξει στη δοκιμασία της πιο άσστηρης κριτικής κάθε παραδομένη παλιά ή νέα αξία, για να δοκιμάσει τό μέτρο της άντοχής της.

\*\*\*

Ό κ. Ξεν. υποσχεται στο άρθρο του να άναίρεσει τις άνακριβείες του κριτικού μας και δεν άναίρει ούσιαστικά καμιά. Άπλούστατα έπιχειρεί να τις δικαιολογήσει με τη συνειδημένη του δικολαβική μέθοδο. Όμολογεί πως μιά φορά είτανε διαδός του Συκίλτου, ύστερα του Ψυχάκη και πως έπειτα τους πρόδωσε και τους δυό. Σωστά. Για να έπιμείνει κανείς σε μιά ιδεολογία και να φορτωθεί τις εϋτύνες της, πρέπει ναχει σκληρό χαρακτήρα κι όχι τον έπιήδειο και πλαδαρό χαρακτήρα του κ. Ξεν. Αυτές είναι γαλλικαριές, που χρειάζονται γερές πλάτες κι άνθρώπους πλασμένους για τον άγώνα. Διαμαρτύρεται ακόμα πως τό έργο του δεν ξαναγυρίζουνε όλα μόνο γύρω σε δυό τρία πρόσωπα, στερεότυπα σηματοποιημένα, παρά πως υπάρχει άφάνταστος πλούτος προσώπων και τύπων. Κ' έπειτα; Οι κριτικοί του «Νουμά» άδιαφορούνε αν τό προσωπικό του είναι κτωχό ή πλούσιο. Κείνο που μάς ενδιαφέρει έμάς, είναι πως τό πρόσωπό του ό κ. Ξ. τό παίρνει και ταποδίδει με δημοσιογραφική έπιπολαότητα και χρωματωσιά, πως ή ματιά του ή άστική δεν μπορεί να ιδεί κάτω από την έπιφάνεια του πιο συνηθισμένου

και του τριμένου, πως τό έργο του δεν τό φιλοξίζει καμιά θερμή πνοή, που είναι τό σημάδι τό άλάθευτο του αλήθινου συγγραφέα. Στη ριζική αυτή κατηγορία φυσικά δεν έχει τίποτα ναντιτάξει, κ' έτσι περιορίζεται να συζητεί και νανοστολογεί πάνω στις λεπτομέρειες της κριτικής μας. Κι, έπιτέλους, αφού θέλει να φαίνεται πως δε μάς λογαριάζει, είναι περιττό να ύπογραμμίζει αυτάρεσκα κάθε τυχόν καλή φράση που είχαμε την ύποχρέωση να πούμε γι' αυτόν, πως π. χ. ό κ. Ξεν. είναι ένα χρεοκοπημένο ταλέντο. Με λίγες λέξεις: Ό κ. Ξεν. φωνάζει, φωνάζει πολύ. Αί, λοιπόν. Σημάδι αλάθευτο πως τό κριτικό μαχαίρι θρήκε στο κόκαλο.

\*\*\*

**Α** ΠΟ την Άγγλία ήρθε τον περασμένο Σεπτέβρη άποστολή οδοποιίας. Συφωνήθηκε ώστε τό Υπουργείο της Συγκοινωνίας να έχει έτοιμα τό σχέδια του τον περασμένο Γενάρη. Θάν τό πιστέψει τό κοινό πως ακόμα ως τώρα τό σχέδια δεν έτοιμάστηκαν, και πως στο μεταξύ ξοδεύει τό έθνος χωρίς σκοπό, για τη συντήρηση της άποστολής; Φαίνεται πως οι ειδικοί του Υπουργείου είναι φυγόνοιοι, άκατάστατοι και αλύαοι. Χάνουν τον καιό τους στο να σκεπτούν άεσα, με μιά πρόφαση ή άλλη άποφεύγουνε να δουλέψουν προς παρασκευή των σχεδίων, και βταν σημακωνηθεί συνέντευξη, δεν κοιτούν την δόξα τους, παρά ωτάνουν όποτε τους κατέβει. Τι έντύπωση που ποέτει να κάνουμε στους Έένους! Με τό συστήματό μας κατασκευάζουμε μισέλληνες. Αυτό είναι τό άποτέλεσμα του να καθιστούν τις δημόσιες υπηρεσίες θεωρητικοί και όχι πρακτικοί άντρες.

## ΤΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ

ΣΤΟ Β. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟ

Του Μαγιού δροσόλουστη ροδαλή αϊγούλα  
πριν γλυκοξυπνήσουνε τό τρελλά πουλιά,  
σ' άνανθη του κήπου μου σκοτεινή ακρούλα,  
λουλουδάκι φύτωσε μ' άλικη θεωρία,  
κ' έσοάζε παιδιάτικη χαροπή ζωούλα,  
κι από τό φυλλάκι του στάλαζε δροσιά.

Κι από τότες π' άνθισε τ' άλικο λουλούδι,  
έπαψε νακούγεται κάθε δειλινό  
και του γκιώνη τ' άγαρο θλιβερό τραγούδι  
και του γούλλου τ' άπαινο σιγοθρηνητό  
τόν καημό τους έγινανε τό μικρό λουλούδι  
που θαροούσες έμοιαζε νάταν μαγικό.

Κι από τότες π' άνθισε, κάθε θράδι - θράδι,  
κάποιο κούφιο λίγωνα γέρνει τό δεντρό,  
κάποιο θεϊό μάγεμα δένει τό σκοτάδι,  
που σφιχταγκυλιάζεται με τη σιγαλιά  
κ' είναι της καρδούλας μου τ' άφρανο μαγνάδι  
τό λουλούδι π' άνθισε μ' άλικη θεωρία.

Του Μαγιού δροσόλουστη ροδαλή αϊγούλα,  
πριν γλυκοξυπνήσουνε τό τρελλά πουλιά,  
ένοιψε τό λούλουδο χαροπή παιδούλα,  
μιά πανώρια στίλισε και τρανή καρδιά.  
Λάρισα

ΣΟΦΙΑ ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

**ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ**

**ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ**

**Η ΑΡΜΥΡΟΚΟΥΛΟΥΡΑ  
ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΙΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΔΙΚΟΦΩΛΙΕΣ**

Την Καθαροδευτέρα φτάνουν ο' όλα τὰ σπιτικά την «αρμυροκούρα» για τις περδικοφωλιές.

Τη ζυμώνουν όπως και τὸ ψωμί, μὰ φέχουν μέσα πολύ, πάρα πολύ αλάτι. Τὴν τρών ὅσοι θὰ φυλαξουν γιὰ τίς φωλιές (οἱ τσοπάνηδες ἰδίως) κι ὅλη τὴν ἡμέρα δὲν πίνουν ὀλότελα νερό. Ὅποιος βαστάζει τὸ μαρτύριο τῆς δίψας καὶ δὲν πειὲ νερό οὔτε τὴ νύχτα πού θὰ κοιμηθεῖ, θάναι τυχερός νὰ βρῆσκει τίς περδικοφωλιές!

Ὅμοια φτάνουν καὶ γιὰ τὴ Μοῖρα ἢ τὴν Τύχη, μὰ τὴ νοματίζουν ἰδιαίτερα καὶ φέρουν κι «ἀμλητο νερό» ἀπὸ τὴ βρύση. Διψασμένοι ὅλη τὴν ἡμέρα, κοιμούνται τὸ βράδι ἀπότιγοι, λέγοντας σάν προσευκὴ:

—“Ὅγοια ναι τῆς μοῖρας μου νεράκι νὰ μοῦ φέρει!

Καὶ οἱ κοπέλλες:

—“Ὅγοιος εἶν' τῆς μοῖρας μου νεράκι νὰ μοῦ φέρει!

Καὶ βλέπουν, τάχα, στὸν ὕπνο τους τὸ μελλούμενον ἄντρα τους, ἢ τὴ μελλούμενη γυναῖκα τους καὶ τοὺς φέρουν νερό στὸ ἔλατοκάνατο...

Γιὰ τὴν Τύχη ἢ τὴ Μοῖρα κάνουν κ' ἐν' ἄλλο!

Τὸ τρίτο ψυχοσάββατο παίρνουν χωριστὰ ψυχούδια ἀπὸ τρεῖς Γιαννούδισσες «πρωτοστέφανες» (πού νὰ μὴν ἔχουν χρεῖσει οὔτε οἱ ἄντρες τους, μονοστέφανες), τὰ σπέρνουν τὸ βράδι στὸν κήπο τους, κουλουριάζοντας γύρω τὸ ζωνάρι τους, καὶ θάνουν ἀπάνου ἕνα κανάτι μὲ νερό κ' ἕνα δρατάνι λέγοντας τρεῖς φορές:

—“Ὅγοιος εἶν' τῆς Μοῖρας μου νὰ ρθεῖ νὰ θερίσουμ' ἄντμα.

Τὴ νύχτα βλέπουν τὸ μελλούμενο καλὸ τους ἢ καλὴ τους καὶ θερίζουν μαζί!

Γλαντιὰ — Γορτυνάς.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΑΡΙΝΗΣ

**ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ**

— *Ἡ πρώτη δραματικὴ παράσταση*

— Τὸ περασμένο Σάββατο βράδι (13 Ἰουνίου), τὸ δραματικὸ σχολεῖο τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ὁδείου» ἔδωσε τὴν πρώτη του παράσταση, μπροστὰ σὲ πολλοὺς διαλεχτοὺς θεατῆς. Ἡ διδασκαλία τῆς κ. Θεώνης Δρακοπούλου, ἔδωσε ὅσοις μπόρεσε καρπὸς τῆς, καὶ μπορεῖ νὰ πει κανεὶς πὼς οἱ μαθητῆς τῆς δέξανε ἀρκετὴ πρόοδο μέσα σ' ἕνα χρόνο. Οἱ δεσποινίδες Κούλα Μπεκιάδη καὶ Κανελλὰ Βραϊνᾶ γιὰ τὸ μέταλλο τῆς φωνῆς τους, καὶ Ἄννα Σασιλόγλου γιὰ τὸ φρονι-

μένο της παίξιμο, τραβήξαν ὅλη τὴν προσοχὴ καὶ τὴ συμπάθεια τοῦ ἀκροατήριου. Ἡ συμπραξὴ τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου εἶταν εὐτυχημένη κ' ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ δεητεῖ ὅλη ἡ ἐξαιρετικὴ ποιητικὴ του αὐστηρικότητα. Καὶ ἄλλα πρόσωπα, νέοι μαθητῆς, μ' ἐπιμέλεια ἀξιέπαινη βαστήσαν τοὺς ρόλους τους, καὶ στὴ σκηνὴ τοῦ «Ρωμαίου καὶ Ἰουλιέττας» καὶ στὴν «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ, κι ἀκόμα στὸ ἀδύνατο δραματάκι τοῦ κ. Ξενοπούλου τὸ «Ψυχοσάββατο», πού τὸ τεχνικὸ παίξιμο τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου καὶ τῆς δ. Ἄννας Σασιλόγλου τοῦ φινίσσαν ἀρκετὴ ζοή.

**Η ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ κ. ΠΑΛΛΗ**

Ρωτήσαμε τὸν κ. Πάλλη πὼς τοῦ φάνηκε τὸ «Ψυχοσάββατο» πού δόθηκε στὸ νέο Ὁδεῖο τὸ περασμένο Σάββατο, καὶ μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς:

— Μὲ λίγα λόγια, τὸ ἔργο εἶναι ἀριστούργημα χωρὶς ὑπερβολή, Αἰσχύλειο. Ὁ μῦθος ξάστερος καὶ τραγικός, κ' ἡ διεξαγωγὴ του ἀσκόνταφτη. Καὶ παίχτηκε καλὰ, μάλιστα ἀπὸ τὸν Ταγκόπουλο. Χάλαινε ὁμοῦς ὁ χορός· ἢ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ σωστά, ἢ καθόλου, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι καὶ παραπληρωματικός. Καλὸ θὰ εἶταν κι ἂν δὲν ἀναγκάζονταν τόσο νὰ φωνάζεῖ ὁ ὑποβολέας· ὁ ὑποβολέας πρέπει νὰ μὴν εἶναι παρὰ ἐπικουρικός.

ΑΔΕΣ ΠΑΛΛΗΣ

**ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ**

οσε—ο. οευ—οβ, οηυ—οβ

Πρέπει νὰ γράφουμε: π ὄ λ ε γ α (ὄχι πὼλεγα), π ὄ γ ρ α ψ α (ὄχι πῶγοραψα) κτλ. ἄ κ ο (ὄχι ἄκω). Ἀκόμα: τ ὄ θ ρ α (ὄχι τῶθρα), τ ὄ θ ρ ι σ κ α (ὄχι τῶθρισκα), τὸ βλόγησα (ὄχι τῶβλόγησα) κτλ.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

**ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ**

Αὔριο Κυριακὴ 21, στίς 9 τὸ πρωὶ στὸ 17ο Δημοτικὸ σχολεῖο ὁδὸς Σαρρῆ (ἀπόδος Ἐθριπίδη — Αἰσχύλου) ὁ Φιλῆντας θὰ μιλήσει «Γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ γιὰ τὴν ἐπ' ὄρασή του στὴν ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση». Θὰ γίνεῖ μεγάλη συγκέντρωση ἀπὸ ἀνθρώπους τῶν γραμματίων. Κατόπι τὰ παιδάκια θὰ παραστήσουν ἕνα «Νεκρὸν Διάλογο» τοῦ Λουκιανοῦ καὶ θὰ διαβάσουν δικῆς τους ἐκθεσες γραμμένες στὴ δημοτικὴ. Θὰ τραγουδήσουν κιόλας.

**ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ**

MERCURE DE FRANCE. (1 Ἰουν). *Μωρίς Ανριέτ*. *Τὸ πρῶτο φανέρομα τοῦ Ζὺλ Λεμαίτο*.—*Ζᾶν Πιλιόσκι*: *Τὴ δρασοσυγῆ, δ-ήγημα*.—*Ἄννας Ἀρδουέν*: *ποιήματα κτλ. κτλ.*  
LE REVUE CRITIQUE. (10 Ἰουν). *Ἄνρι Μπεντου*: *Ὁ θρίαμβος τοῦ Σαυκοπήρου*.—*Ρενέ ντε Πλανὸλ*: *Γιὰ τὸ Σαὺλ Μωράς*.—*Φερνάντο Ντεβουάρ*: *Ἡ ἀναρχία τοῦ Ὁρφέα*, *ποίημα*.—*Ἰωάννα ντε Μοισράς*: *Ὁ καιρὸς περὰ, ποίημα κτλ. κτλ.*

## ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Γερμανὸς ποιητὴς Φράντς Βέρφελ

Μεταξὺ σπουδὴν συγκαιρινῶν γερμανῶν ποιητῶν, μίαν ἀπὸ τῆν πρῶτην θέσιν πρέπει κανεῖν νὰ δοῦσι στὸν ποιητὴ Φράντς Βέρφελ, ποὺ εἶναι γνωστὸς στὰ γερμανικὰ γράμματα ἀπὸ τὰ 1911, ὅταν σὲ ἡλικίᾳ εἰκοσιδύο χρόνων πρωτοφάνηκε μὲ τὴν πρῶτην ποιητικὴν του συλλογὴν: Der Weiltreuer — ὁ φίλος τοῦ κόσμου ἢ ὁ κοσμοφίλος, ὅπως θὰ τὸ μεταφράζαμε στὰ ἑλληνικὰ. Τὸ πρῶτον τοῦ αὐτοῦ βιβλίου εἶχε τότε γίνεαι δεχτὸ μὲ πολὺν κολακευτικὸν τρόπον ἀπὸ τοὺς κριτικούς, οἱ ὁποῖοι, ἄνκαι ξεχώριζαν κάποια ἐπιδράση τοῦ Οὐίτμαν, ἐβρίσκαν μαζὶ καὶ τόση πρωτοτυπία καὶ αὐτοπεποίθηση, ποὺ τοὺς εἶδινε τὸ δικαίωμα νὰ προλέγουν γι' αὐτὸν ἕνα καλύτερον ποιητικὸν μέλλον. Κ' ἡ πρόρρησὴν τοὺς αὐτὴν δικαιώθηκε ὑστερὸν ἀπὸ δύο χρόνια, μὲ τὸ δεύτερον ποιητικὸν βιβλίου τοῦ Φράντς Βέρφελ: «Εἰμαστε». Τὴν ἐπίδραση τοῦ Οὐίτμαν — τόσο στὴν φιλοσοφίαν του, ὅσο καὶ στὴν ποιητικὴν του τεχνότητα — μποροῦσε κανένας νὰ τὴν παρατηρήσει ἀκόμα: ὅμως ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ στερεότης ποὺ εἶχε παρατηρηθεῖ ἀπὸ τὴν πρῶτην συλλογὴν, δειχνότανε ἀκόμα μεγαλύτερη. Ἀκολούθησε στὰ 1915 ὁ τρίτος τόμος μὲ τὸν τίτλον Einander — ἀλλήλους — ποὺ εἶχε δεῖ ἴσαμε τώρα τὴν τρίτην του ἔκδοσιν καὶ ποὺ — καθὼς διαβάζομε στὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν «Ἀθήναιον» — τὸ ἀκολούθησε τελευταία καὶ μίαν τέταρτην ποιητικὴν συλλογὴν μὲ τὸν τίτλον «Ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως». Γιὰ ἕνα ποὺ θὰ ἤθελε νὰ σχηματίσει μίαν ἰδέαν γιὰ ὁλόκληρον τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Βέρφελ, θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμεύει ἕνα βιβλίου τοῦ ποὺ εἶχε ἐκδοθεῖ τελευταία κάτω ἀπὸ τὸν τίτλον Gesänge aus den drei Reichen — Λυρὰ, Κούρτ Βόλφ, Μάρκα 2.50. — ὅπου βρίσκονται μαζεμένα ποιήματα καὶ ἀπὸ τῆν τέσσαρην ποιητικῶν συλλογῶν ποὺ ἀναφέραμε, μαζὶ μὲ μερικὰ ἄλλα ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμα ἐκδοθεῖ χωριστά. Οἱ πρῶτες — πρῶτες γραμμῆς αὐτῆς τῆς ἀνθολογίας μᾶς δύνουνε τὸ κλειδί γιὰ ὅλην τὴν ποιητικὴν ἡμετέραν:

«Ὁ μόνος μου πόθος εἶναι σὲ σένα, ὦ ἄνθρωπε, νῆμαι κοντά! — Εἶτε ἀράτης εἶσαι, εἶτε ἀκροβάτης, εἶτε ἀναπαύεσαι ἀκόμα βαθιὰ στὴν μητρικὴν τὴν ἀγκάλην. — Κι' ἂν ἤχει τὸ τραγοῦδι σου γιὰ τὴν καλὴν σου πέραν, κι' ἂν ὀδηγεῖς τὴν σχεδία σου στὸ βράδινο σου ρουποῦ, — Στρατιώτης κι' ἂν εἶσαι ἢ ἀεροπόρος γεμάτος καρτερία καὶ θάρρος».

Ὁ Φράντς Βέρφελ δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ποιητῶν ποὺ θέλουν νὰ ποιεῖν σὲ στενὸν κύκλον μυστῶν ὁ πόθος του εἶναι νὰ συγκοινωνεῖ μὲ τοὺς συνανθρώπους του:

«Χάρον, καρδιά μου!  
Μιά ἀγαθὴ πράξιν ἔχω κανεῖ.  
Δὲν εἶμαι τώρα πιά μονάχος.  
Υπάρχει ἕνας ἄνθρωπος,  
Ποὺ τὰ μάτια του ὀφθαλμοῦνται  
Ὅταν μὲ συλλογιέται».

Γιὰ δύο πράγματα τὸν κατηγοροῦνε τὸ Βέρφελ ὁ ἀντίθετος του: Τὸ ἕνα εἶναι πὺς εἶχε ὑποτάξει τὴν τέχνην του σ' ἕνα ὄχι καλλιτεχνικὸν σκοπὸν, ὅπως εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης ποὺ κάνει.

Καὶ τὸ ἄλλο, πὺς δὲν ἔχει ἡ ποιητικὴν του καθόλου ἔθνικὸν χαραχτήρα — παρὰ εἶναι κατιτὶ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ γεννηθεῖ σὲ κάθε μέρος τῆς γῆς καὶ νὰ γραφεῖ σὲ κάθε γλώσσᾳ.

## Ἡ Κοινὴ Γνώμη

### ΜΙΑ ΑΠΟΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

Ὑστερα ἀπὸ τὴν φροδερὴν δοκιμασίαν ποὺ αἰστανθῆκα γιὰ τὸ πρωτόκτιστον κεινὸν ἔγγραφο τοῦ Συλλόγου τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης, ποὺ μ' ἔκανε νὰ καλῶμαι ἀπὸ ντροπὴν τὸ πρόσωπόν μου μὲ τὰ δύο χέρια, παρακαλῶ, κ. Διευθυντή, νὰ φιλοξενησέτε στὸ «Νουμᾶ» πὺς: σὰν μέλος τοῦ Συλλόγου κεινὸν ἀποδοκιμάζω μ' ὅλην μου τὴν ἀγανάχτησιν τὸ ἔγγραφο ἐκεῖνο τὸ ταπεινωτικὸν καὶ δηλώνω πὺς ἔπαυσα ἀπὸ τῆς μέρας κεινῆς, νὰ εἶμαι πιά μέλος τέτιου συλλόγου.

Μεγαλόπολη 8 Θεριστῆ 1929.

Μὲ ἀπειρὴν ἐχτίμησιν  
ΔΗΜ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ  
(Καθηγητῆς)

\*\*\*

## ΠΟΛΥ ΣΩΣΤΑ

Φίλε Νουμᾶ,

Χιτῆς, ὑστερα ἀπὸ τόσον καιρὸν, ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Σοσιαλιστικὴ Νεολαία ἔδωσε στὸ Δημοτικὸν τὴν πετυχημένην ἐκείνην παράστασιν μὲ τὸ «Ἐγγίλημα καὶ Τιμαρία», δόθηκε ἡ εὐκαιρία, σ' ὅσον εἰλικρινὰ παρακολουθοῦνε τὴν σοσιαλιστικὴν κίνησιν στὸν τόπον μας, νὰ παρακολουθήσουνε μίαν καινούριαν, δεύτερη, μορφωτικὴν παράστασιν στὸ θέατρον Διονυσιαδῶν, στὸν Πειραιᾶ, μὲ τὸ πολὺν διδαχτικὸν καὶ θαυμάσιον ψυχολογικὸν κοινωνικοεργατικὸν ἔργον «Γουλιέλμος ὁ ἀχθοφόρος». Ἡ ἐκλογὴν τοῦ ἀληθινὰ εἶτανε πολὺν πετυχημένη καὶ, μ' ὅλα τὰ λάθη ποὺ γίναν στὸ ἀνάθεσμά του, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ συγχαροῦμε τὴν Τοπικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Τμήματος Πειραιῶς τοῦ Κόμματος, ποὺχε τὴν πρωτοβουλία τῆς παραστάσεως:

Δυὸ μόνον πράγματα θέλαμε νὰ συστήσομε καὶ γι' αὐτὸν γράψαμε καὶ τοῦτο τὸ γράμμα μας, νὰ πληθαίνουνε τῆς παραστάσεως, προσπαθώντας νὰ τῆς δύνουνε σὲ θέατρα πῶς κεντρικὰ καὶ μὲ ἡθοποιούς πῶς τεχνίτες, ποὺ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ μπαίνουν περισσότερον στὴν ψυχολογίαν τοῦ ρόλου τοὺς καὶ νὰ μὴν τοὺς παραμορφώνουνε καὶ νὰ δύνουνε περισσότερον προσοχὴν στὸν ρεκλαμάρισμα τῶν παραστάσεων. Στὸν δὲ ἔργατες, νὰ τρέχουνε μ' ὄρεξιν στῆς μορφωτικῆς αἰτέτες παραστάσεως, τῆς τόσο διδαχτικῆς, καὶ ποὺ παύουνε τόσο σοβαρὸν καὶ συστηματικὸν ρόλον στὴν κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν διάπλασιν καὶ ἀνύψωσιν ἑνὸς ἐργάτη συνειδητοῦ.

Ἀθήνα 8 Ἰουνίου 1920.

Διὸς σου  
B. K. B.

\*\*\*

## ΞΕΣΚΛΑΒΩΜΑ

Μυτιλήνη 16 Μαΐου

Ἀγαπητὴ Νουμᾶ,  
Μόλις βγήκαμε ἀπὸ τὴν δασκαλικὴν σκλαβιά. Μόλις εἶδαμε τὸ φῶς τῆς λευτεριᾶς. Θέλουμε τώρα μελέτη καὶ κίνησιν. Ἡ δημοτικὴ μας γλώσσα, ἡ γλώσσα τοῦ

λαού, είναι τὸ σύμβολο τῆς τωρινῆς μας δράσης καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας. Ὁ ἀγωνιστοῦμε γι' αὐτὴν ὅσο ὑπάρχει αἷμα μας. Δὲν κολακευόμαστε καθόλου ὅταν λέμε πὼς τὴν ἰδέα αὐτὴ τὴν ἔδραμε, σὺ μέσα μας, σὺ ὁ κήρυκας τῆς ἀλήθειας, γιατί σὺ εἶσαι καὶ θὰ εἶσαι τὸ καθημερινὸ μας φαγητό. Τὴν προσπάθειά μας αὐτὴ θὰν τὴ στεφανώσουμε μὲ τὴ νίκη, γιατί θὰ βαδίσουμε ὅλοι μας τώρα μαζί, κάτω ἀπ' τὴ σημαία τῆς λευτερίας! Μὰ πρὸ παντὸς τώρα χρειάζεται διάβασμα. Ποῦ δὴμος ἡ βλῆλα; Ἀποτεινόμενοι σὲ σέβνι, καὶ ζητᾶμε τὴν ὑπόδειξη τῶν κατέλληλων βιβλίων. Θάχεις τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς γράφεις δυὸ λέξεις; Περιμένουμε μ' ἀνυπομονησίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ βεβαιότητά, γιατί, ἀληθινὰ παιδιὰ σου, ξέσομε καλά τὸ αἷμα ποὺ τρέχει στὶς φλέβες σου. Ἀπάνω ἀπὸ τριάντα παιδιὰ ὅλοι νέοι μὲ μόρφωση μὲν μικρὴ, ἀλλὰ μὲ θέληση μεγάλη, ἔχουμε σχηματίσει ἕναν διυλὸ γιὰ τὴ διάδοση τῆς γλώσσας μας.

Εἶναι περιττὸ νὰ σοῦ ποιῶμε πὼς σὺ εἶσαι ὁ προστατῆς μας Θεός.

Εἶδαμε στὸ τελευταῖο σου φύλλο πὼς ἔχει ἐκδοθῆ ὁ τόμος σου τοῦ 1919. Σὲ λίγες μέρες ὁ διυλὸς μας θὰ τὸν ἀγοράσει μὲ συντομίαν.

Εἴμαστε βέβαιον πὼς τὸ ταπεινὸ γράμμα μας αὐτὸ δὲ θὰ πετύχῃ στὸ καλὸν τῶν ἀρχήστων.

Μὲ τιμὴ καὶ ὑπόληψιν  
Γ. ΚΑΡΠΕΤΑΣ

**ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ**

κ. Ιουλ. Σπ. Δὲν σοῦ ὑπαγίτησαι ἀμέσως, θέλοντας νὰ τὰ ξαναδοῦμε γιατί τὸ περιεχόμενό τους μᾶς εἶναι πολὺ συμπαθητικὸ, ὅπως καὶ τῶν πρώτων ποὺ μᾶς εἶχες στείλει, καὶ ποὺ ξανακοιτάζοντάς τα γιὰ νὰ δώσουμε κανένα γιὰ δημοσίευσιν καὶ βροῦκαμε καθοστικουνημένα. Ἡ γνώμη μας εἶναι πὼς αὐτὰ ποὺ ρωτᾶς ἂν εἶναι καλὰ γιὰ νὰ δημοσιευτοῦν σὲ ξεχωριστὴν κωλογή, δὲν εἶναι ὅμοιον γιὰ δημοσίευσιν θέλουμε σφιζίμο στὸ σῆμα καὶ πελέκημα στὸ σίχο ποὺ δὲν τὸν κατέχεις ἀκόμα γράφᾳ: «Καὶ κεί ἐλπίδα ἔβουισες διαρκῆ»: Τί σίχος εἶναι! Ἐπειτα ἴσως εἶλο τῆ γλώσσα σου: διαρκῆ, παρτίδα μου ἰερό κτλ. Ἀκόμα καὶ τὸ ξέμωρο σῆμα: ἡ ἀπειραντιη καρδούλα σου. Τὰ ἴδια σοῦ λέμε καὶ γιὰ τᾶλλα. Ἡ πίστις, κα' ὄρα μὲν, θὰ μπορούσε νὰ εἶναι πρώτης γραμμῆς. Σπούδασε τὸ σίχο καὶ τὴ δημοτικὴ γλώσσα. κ. Διοσ. Ζάδ. Ἀβραμ «Τᾶνθ' σου».—κ. Ἀγγ. Χατζ. Ἡ κολοῦν μας γίνεται πάντοτε μ' ἀγάπη γιὰ κείνους ποὺ γράφουν, μὰ καὶ γιὰ κείνους ποὺ μᾶς διαβάζουν. Ἀλλωστε οἱ δυνατοὶ εἶναι ποὺ δυνατῶν κείνους ποὺ ἔχουν κατὶ μέσα τους: οἱ ἄλλοι ποὺ ἀπογοητεύονται γρήγορα δὲν ἔχουν καὶ εἶναι καλύτερα νὰ στέφουν ἄλλοι τὶς προσπάθειάς τους. Φρονισὰ καθέναν ποῦναι δημοτικιστῆς, δὲν εἶναι ἀπαράτητο νὰ εἶναι καὶ λογοτέχνης. Βέβαιον ἐξελίσσασαι,

δμως ἀκόμα λείπει ἡ τέχνη. Ἐκείνα πάλι τὰ ἐνδιὰθέσια, σὸ κλάμεν (σὲ ποιὰ γλώσσα;) τί τὰ θέλεις;—κ. Μ. Παπαν. Ἀβραμ τὴ «μὰ λύπη».—κ. Νασ. Χρηστ. Θὰ δημοσιευτοῦν τὸ «Τραγοῦδιον». Διάβασε τί γράφουμε παραπάνω γιὰ τὴν ἀπογοητεύση. Ἀλλωστε ὁ «Νουμᾶς», δὲν ἔχει τὸν προορισμὸ ποὺ θέλεις νὰ ἔχει. Στὴν ἐκλογὴν του ἔχει ὑπόψη τοὺς ἀναγνώστους του ποὺ εἶναι ἄνθρωποι ποὺ καταλαβαίνουν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τί. γνη, καὶ δὲν ἔχουν ὑποχρέωση νὰ διαβάσουν τὰ δοκίμια τῶν ἄλλων. Ἀββαίονουμε ὑπόψη τὴν πραγματικὴ ἀξία καὶ τίς ἀνάγκες τοῦ φύλλου. Ὅσοι ἔχουν τὴ δύναμιν νὰ βροῦνε στὴν ἐπιφάνεια, ἐμπρός!—κ. Μαχ. Μουρ. Ἄν μπορούσες νὰ ξαναδουλέψεις τὸ «συγγέρι» σου, ὥστε νὰ παλλαγῆ ἀπὸ τίς τόσες πολλὲς χαμοῦδες ποὺ ἔχει—καὶ ποὺ πολλὲς ποὺ γίνονται μὲ τὸ ἴδιο φωνῆμα εἶναι ἀνυπόφορο ἰ. γ. Καλὲ ἐσὺ, ἀπ' τὰ χροῖνα ἀσπρισμένη—θὰ γινόνταν ἕκκετὰ καλὸ. Ἐπίσης νὰ διορθωθῆ ἡ 4η στροφή, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί ἐκεῖ ἐξολόγητο ἐκεῖνο τὸ «νὰ λιώνουν» σ' ἀραγμαζομένο μῆμα: ποὺ εἶναι ἄλλωστε καὶ φτωχὰ ττοιμένο.—κ. Χαῖν. Ἀβραμ τὴ «Νορβάν».—Μουρτίλ. Ἡ ἐργασία σου εἶναι πολὺ καλὴ ὅμως ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ θεῖο Γκαῖτε, πρέπει νὰ εἶναι κανένας πολὺ φιλόλογος. Γι' αὐτὸ δὲ συμφωνοῦμε ποὶ τοῦ ἀλλὰξ τοῦ «Ταξιδιού» τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τὸν κόντοντς το σὲ τετρασίτοιχες δεκαεξασύλλαβες στροφές, καὶ—πλουτέζοντάς το μὲ ῥίμες. Ἄν δὲν ἔβαζες αὐτὰ τὰ παραπανιστὰ ἐμπόδια, θὰ πετύχαινε ἀκόμα περισσότερο τὴ μετάφραση τοῦ ὄρατου αὐτοῦ ποιήματος ποὺ βλέπομε πὼς τὸ ἔχεις, τέλει α καὶ ἂν νιώσει καὶ καταλάβει. Καὶ τότε θὰ μπορούσες νὰ σπορῆς καὶ μερικὲς καθοστικόνες. Τὸ νὰ ἐξερμάνω ὄχι πολὺ πετυχημένο. Ἡ μετάφραση τοῦ angsterfullt μὲ τὸ ἀγγωνεπληγχο ὄσθη, μὰ καθοστικόν. Τὸ γιατί δὲν εἶχε μείνει ἔδω πέρα σὺν οἱ ἄλλοι» ἀντὶ ὅπως οἱ ἄλλοι ἢ σὺν τοῦς ἄλλους, ὄσνημο. Καὶ τὸ: Herrschend blickt er auf die grimme Tiefe—Und vertrauet, scheiternd oder landend—Seinen Göttern: αὐτὸ τὸν ἀγλυφο τὸ ἀραιοῦναι στὸ τριπλάσιο μὲ τοῦτα τὰ λόγια: «Καὶ σὰ νικητῆς στυλιώνει—τὴν προήφανη μαριὰ του μὲς στὴς θάλασσας τὰ βάθη.—ποὺ λυσσὰ σὺ μανιασμένη καὶ τὸ θάρο; του δὲ χάνει.—Ἐχει πίστις στὸ θεὸ του ὅ,τι κ' ἂν γραφτὸ του πάθη,—εἴτε πέσει ἔξω τώρα εἴτ' ἀράξει σὲ λιμάνι».—κ. Μιχτοδιώχτη. Εἶδαμε καὶ μεις τὸν προσωπικὸ, ἐναντίον τοῦ Ρήγα Ἰκόλη, λιβελίον, τοῦ κ. Σενόπουλου στὴν ἐφημερίδα «Ἐθνος». Εἶναι τὸ τελευταῖο μέσο τῆς ἀπελπισίας, ἅμα λείπονται τέλεια τὰ ἐπιχειρήματα. Κάθε τι ποὺ ββαίονει ὁ κριτικὸς μας εἶναι ἱστορικὸς ἀλήθειες, ποὺ δὲν ἀμφισβητοῦνται. μὲ τίς ἀξιολόγητες δικαιολογίας τοῦ κ. Σενόπουλου. Ἄν οἱ προστυχίς ποὺ ἔγραψε δὲν τὸν κάνανε ἀνάξιο γι' ἀπάντησιν προσωπικὴν, θὰ ἔβλεπες κὶ ἄλλα ἱστορικὰ ντοκουμέντα τοῦ φιλολογικοῦ χαρακτήρα τοῦ κ. Σπ. πολὺ περιέργα. Ὅσο γιὰ τὸ ἄλλο ποὺ ρωτᾶς, σὲ πληροφοροῦμε πὼς ὁ κ. Σενόπουλος εἶναι ὑπάλληλος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς.—κ. Μ. Γ. Καρ. Γιὰ τοὺς συντρομητῆς τοῦ «Νουμᾶ» καὶ γιὰ ὄσους μᾶς στείλατε συμπληρωμένη τὴν ἀγγελία ποὺ μοιράσαμε.

**ΑΔΕΛΦΟΙ Β. & Μ. ΜΕΞΗ**

**ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ**

21 - ΣΤΑΔΙΟΥ - 21

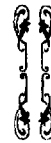
Τὸ καλλιτεχνικώτερο καπνοπωλεῖο τῶν Ἀθηνῶν.—Στολίδι ἀληθινὸ τῆς ὁδοῦ Σταδίου.—  
Καπνὰ καὶ τσιγαρέτα ἀπαράμιλλα.—Καὶ ὁ κοσμαγάπητος Μελέτης.

# ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ  
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ  
ΔΡ. 35,000,000



ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ  
ΔΡΑΧΜΑΙ  
900,000,000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΙΚΗΤΑΙ: } ΑΛ. ΔΙΟΜΗΔΗΣ  
                              } Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

## ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΙΓΙΟΝ  
ΑΓΡΙΝΙΟΝ  
ΑΛΜΥΡΟΝ  
ΑΜΦΙΣΣΕΑΝ  
ΑΜΑΛΙΑΔΑ  
ΑΡΤΑΝ  
ΑΤΤΑΛΑΝΤΗΝ  
ΒΟΛΟΝ  
ΓΥΘΕΙΟΝ  
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΝ  
ΖΑΚΥΝΘΟΝ  
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ  
ΘΗΒΑΣ  
ΘΗΡΑΝ  
ΙΩΑΚΗΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ  
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ  
ΚΑΛΑΜΑΣ  
ΚΑΡΑΙΤΣΕΑΝ  
ΚΕΡΚΥΡΑΝ  
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ  
ΚΟΡΙΝΘΟΝ  
ΚΥΜΗΝ  
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ  
ΚΥΘΗΡΑ  
ΛΑΜΙΑΝ  
ΛΑΡΙΣΣΕΑΝ  
ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ



ΛΕΥΚΑΔΑ  
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΝ  
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΝ  
ΜΕΣΣΗΝΩΝ  
ΝΑΥΠΑΚΤΟΝ  
ΠΑΕΟΥΣ  
ΠΑΤΡΑΣ  
ΠΕΙΡΑΙΑ  
ΠΥΛΟΝ  
ΠΥΡΓΟΝ  
ΣΠΑΡΤΗΝ  
ΣΥΡΟΝ  
ΤΡΙΚΚΑΛΑ  
ΤΡΙΠΟΛΙΝ  
ΧΑΛΚΙΔΑ